

پێگای بهشت

به هۆنراوه و پهخشان

ئادابی بهرێ کردنی موسوڵمان به پێگای
بههشتی پیرۆزدا

دانراوی

مه لاجندالکریمی مدریس

چاپخانهی ئیرشاد - بهغداد

۱۴۰۶هـ - ۱۹۸۶م

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی زاتی خواي پهروەردگار
پهروەردگاري بڼي گيان و گياندار
به خشندهي شوعوور به گيانداران
بو خوشي ژيان له پوژگاران
تا خواستت بڼي ته ژين به خوشي
که خواست نه ما گيانيان ته کيشي
ياني به تووي زووي پوژگاران
گيان ته مانده ته له لاي گيانداران
دروود بو گياني پاكي پيغه مبه
ياني (محمد) شه فيعي مه حشر
هم له بو گياني هموو ياراني
به گيان و به مال فيدا کاراني
بو ته هلي به يتي ناو خانه داني
بو نالي به رزي هو شمه نداني
بو په يره واني به ياساي ئي حسان
له نه وعي پيري و له نه وعي ئي نسان
ته مجا برا که م ته م تشيرين نامه
وه ر بگره له من بو وه فات نامه
چي تيا نووسراوه ياساي مردووه
واجيبي زخمه ي شه خسي زيندووه

فەرزە لەسەری کە بەجی ی بیئى
نەوەك لاى خودا سەر دانەوئىنى

گەلى پيويستە ئىنسان هوشيار بى لە مردن

گەلى پيويستە ئىنسان هوشيار بى
تا بەخنيار بى ئەر خودا يار بى
ئىنسانى هوشيار بى شك ئەزانى
ئەبى ھەر دەرچى لە پرووى جىھانى
دەى وەھا دەرچۆ خاوەن شەرف بى
تاجى عىززەتى سەرى سەلەف بى
كە لەدايك بووى بە بەھرەمەنى
تۆ ئە گريایت و دۆست پى ئە كەنى
كر دەوەت و ابى كاتى كە ئەمرى
تۆ پى بكەنى كە دۆستت ئە گرى
دو نيا مەزرەعەى كردهو و كارە
جىھان مەنبەعى خەبرى هوشيارە
ئەو كەسە بەرپى عەقلى ئەروا
كە ئاوو خاكى بەزايە نەروا
ھاوین تىكۆشى تا كاتى زستان
خانوى بۆ ببى بە باخ و بستان
رەنجە واسىطەى كەنجى دونيايە
كەنجىش شایستەى شەخسى وریایە

پیویسته ئینسان بۆ دین و دنیا
به شهو و به پوژ و زیا بی وریا
ئینسان پیویسته حالی وه هابی
به یادی خوا دلی ئاوابی

زیکری خواو وه صیهت

زیکری حق به دل کاری مهردانه
رئیکی ده م و دل به هره ی مهردانه
گه لئ به سووده و نافیعه له بوی
بیر کردنه وه ی له مردنی خوی
هه تا روز بکا به لای خوداوه
گیرۆده نه بی به لای دنیاوه
ئه و ئینسانه یه به حق هوشیاره
له پاشه پوژی خوی خه بهرداره
ئاگای له خوی بی بۆ قهرزو قۆله
تا دانه مینئ له و چاله چۆله
واجیباتی خوی له نه زه را بی
وه سسی یهت نامه ی له لای سه را بی
هه ر ئه مانه تی وابه لاته وه
وه صیی بۆ بگره زوو بیداته وه
تابیه تی نه خوش له سه ر خه تهره
رئواریکه له سه ر سه فهره

وہ صیہت

زور باشہ ئینسان بہ تہن دروستی
 کاتی ہوشیاری و ساغی و سہر بہستی
 بہشی خوی دانی لہ بؤ قیامت
 نہوہک کوتووہر ہمرئ بہ مہینہت
 سنیہ کی مالی بکا بہ ئیحسان
 ہہرکس پیئی تہ گا لہ نہوعی ئینسان
 میفداری دانی لہ بؤ تہوانہ
 کہ دین بؤ پرسہ نہوچہند روژانہ
 تہوہی تہخوینی سورہی (فاتیحہ)
 نہک لہ بؤ زنی لہقہب (نائیحہ)
 تا تہکەر یہ کی نانیکی بخوا
 حہرام نہبی بؤی بہ شہرعی خوا
 لای (ابن حجر) تہمہ رہوایہ
 باقی فوقہ ہایتس بارہریان وایہ

وہسیت کردن بہ خیرات بؤتہوہ کہ ئینسان خیری کاتی ژیانی
 بگہیتی بہ کاتی مردنی مہندووہو کاریکی شہرعی و پہسہندہ •
 لہ حہدیشی صہیح دا ہدیہ کہ حہقی موسولمان تہودیہ لہ ماوہی
 شہوینک و دووشہوا مائل نہبی لہ وہسیت کردن • لہواقیعا مردن
 زور نریکہ لہ ئینسانہوہ نازانی کہی تہمرئ • کہواتہ دہرپرینی
 خیراتی خوی بؤ پاش مردن زور ئیحسانہ ، وہسیت واجبہ لہسہر یہ کی

قەرزى لەسەر بىي ، يا مالى ئەمانەتى خەلكى لا بىي . ھەروا واجبە يەكئى
 بكا بە سەر وەسىيەتى خوى بۆ دانەوۋى قەرزو ، بۆ تەسلىم كەردنەوۋى مالى
 ئەمانەتى بە خاۋدەنە كەي و ، بۆ تەمىي و تەرىپەى مىندالە كانى ئە ھەر بۆى مومكىن
 بىي ، بەم جۆرە ئىنسانىكى صالح بىي لەو شوئىنە . وە سونئەتە وەسىيەت
 بكا بە خىرات ھەتاسىيە كى مالى ، ھەروا لە (ابن حجر) دا ھەيە كە كەلى
 لە فوقەھا فتوايان داوۋە بەوۋە كە دروستە وەسىيەت بكا بە ئەندازدەيەك لە
 مالى خوى بۆ خوار دەمەنى ئەو كەسانە كە دىن بۆ پرسە ، وە بە ياساى
 شەرىعى پرسە ئەكەن ، نەك بۆ ئەو كەسانە كە بانگ ھەل ئەدەن ، يا ئەو
 ژنانە كە مردوو ئەلاۋىتتەوۋە ، وەسىيەت بۆ ئەوانە حەرامە . ئىنسان
 پىۋىستە ئاگاي لەم ئەحكامە شەرىعى يانە بىي .

ياساى ئىنسانى نەخۆش بکەوى

كەسىي نەخۆش كەوت با دلى شاد بىي
 دلى ئە حوبىبى دونيا ئازاد بىي
 ئەمرو يا سبەي لا ھەر لاي ئەوۋە
 ھىوای بە خوا بىي پەنا ھەر بەوۋە
 با لە دەمىيا بىي تۆبە لە تاوان
 خىرات دا بىي ئە بۆ دامان
 نەخۆش نەخۆشنى تەمەنى پىرى
 بە غەيرى مردن نىيە دەس گىرى
 لەسەر سەغائە مانەوۋى ئىنسان
 پىرۋزى ئىنسان ھەر خىرە و ئىحسان
 لە نەخۆشىنا قورئان بخوئىنى
 بۆ زىكرى خودا زمان ھەلبىئى

نه خوش وه سیهت بکا بو ئه وکسانه که نزیکن لی یه وه ، وه باودریان
 بی ئه کا له باره ی قه رزو قول وه که له سه ری ه تی وه ئه و ئه مانه تانه که
 دراونه ته دهستی ، وه یه کئی دیاری بکا بو دانه وه یان ، وه ئه گه ر قه رزی
 له سه ر خه لک بی بی باسی بکا وه سوتنه ته ده می به ناوی خودا وه بی . وه
 غافل نه بی له ناوی خودا و لا اله الا الله زور بخوینته وه ، وه سه دجار
 سووره تی قل هو الله بخوینته وه .

که وته حالی خو ی حازر بن له لای
 هه ر که سی ری که وت له خزم و برای
 یاسین بخوینن چه ند جار له سه ری
 ئه مری پیغه مبه ر هاتوه له سه ری
 قورئان بو زیندو و مردو به سووده
 که لامی زاتی خودا مه قصووده
 وشه ی شه هاده ت بخه نه یادی
 به لکو بو ی بی بی به هو ی دلشادی
 وشه ی شه هاده ت بلین له لایا
 با ئه ویتن بیلی له گه ل برایا
 دلی تیگ مه دهن به ناوی گریان
 با سینه ی نه بی به قیمه ی بوریان
 جا له پاش مه رگی هه ر که سی بگری
 قه ینا کا هه رچه ند چاتره سه بری

عه یاده ت واته چوونه لای نه خوش سوتنه ته ، با چاویشه شی بی ، وه

سونته ته کهم دابنیشی با نهخوښه که دلی مهلوول نه بی ، له عه یاده تا فدرق
نی یه له بهینی ناسراوو نه ناسراو و خزم و بیگانه دا ، هه تا سونته ته عه یاده تی
ته هلی (ذمه) له جووله کهو گاور به مه رجی دراوسی بن ، یا علاقه و
پوهندیان له گه لدا بی ، به لئی هم عه یاده ته بو خزم و براو دوست و
نښانی خاوهن قیمه تی نایینی له دنیا ته لئی خیری زیاتره

سونته ته نهخوښ پروا بولای دوکتور • وه ددرمان وه ربگری •
به لکو له گه لئی کاتا ته داوی واجبه ، وه تهرکی ته بی به هوئی تاوان باری ،
وه کو ته وه کابرای نهخوښ بی به هوئی پزگاری کو مه لئی له به لایه ک یا
له نه زانین یا نه مانه تی خه لکی له لا یت وه به په له بوی نه در یته وه به
خاوه نه کانیاں •

وه سونته ته نښانی نهخوښ زمانی به ناوی خوداوه بی وه سه د جار
سوورده تی قل هو الله احد بخوښته وه ، وه زور جار لا اله الا الله
بلیت ، وه سونته ته گومانی به خوای ته عالا باش بی وه هیوای میهره بانسی
بیت ، وه کاتی وه زعی به باری فهوتانا گورا سوورده تی یاسین بخوښ
به سه ریا ، چونکی هه دیشی پیروزی له سه ره وه سونته ته بو ته وکسه سانه
وان به لایه وه ، خو یان لا اله الا الله بلین با ته ویش له گه ل ته وانا بیلی ،
چونکی فهرمووده تی هه زرده ته (ص) هه رکسه تی تاخر وتاری لا اله الا
الله بی ته وه ته پرواته به هه شت • نه مانه ی باسماں کرد هه ندیکن له سونته تی
کاتی نهخوښی ...

یاسای پاش گیان دهرچوونی مردو

پاش مهرگ ده سبه جی خزم و برا که ی
بنین به یه کا دم و چه نا که ی

بنبن به یه کا پیلر وی چاوانی
 هه تا نه گۆرتی شیوهی جوانی
 به دهرۆ که یی سهر و چه نا که ی
 پیکه وه به ستن بزانه تا که ی
 نه عزای راکیشن هه تا کو گهرمه
 چون له و سهرده ما به ده نی نه رمه
 جا پۆشا که که ی لابه ن له بهری
 چون یه ک هه وایه قه بری نه نوهری
 جلیکی سوکی بدن به سهر
 له بهرزی داینین له مال یا دهرا
 نه گهر مایه وه نه برا بۆ چه مام
 له بهر مانعی له چه رخی نه پیام
 با شتیکی قورس له کیشی نه و
 له سهر سکی بیت بۆ مه نعی هه و
 به لای راسته دا یا به لای چه پ بی
 یا به قه فادا پرووی له قیبله بی
 ئیعلانی وه فات له سهر جه وازه
 موسولمانان دین بۆ سهر جه نازه
 دور وسته ماچی روخساری مردو
 بۆ بیگانه و خزم به بی یه ک و دوو
 په له پهل بکه ن بۆ نه دای قهرری
 له بۆ ته نفیدی وه سبه تی بهرری

ئەگەر پىئە كەوت ئىزن بخوازن
 لە خاوەن حوقوق ئەوسا مोजازن
 تا ئامادە بن بە ئەرجومەنى
 بۆ غوسل و نوپىرى بۆ كفن و دەفنى

كاتى مردو كىيى دەرجوو زوو بەزوو تا لەشى نەرمە چاوە لاسى
 بىن بەيە كا ، وە جەمە كاى لەشى نەرم بگرين ، بەوجۆرە كە پاسى
 بىر تەوە بۆلای پانى ، جا پاست پايپكيشن . وە بە دەسرف كەيى
 چەناكەى بەسرى بەسەريەو ، وە بەر كە كانى هەموو لەبەر دابكەن .
 وە لەسەر شويىكى بەرز پاي بکشين ، وە شتيكى قورس لەسەر سكى
 دابىرى ، وە ئەو كەسەى كە ئەم ئىشانه ئەكا ، ئەيى مەحرەمك بىى لە
 مەحرەمە كانى زياتر مېھرەبان بىى ، وە پاش ئەو دەس بگرىى بە شۆردنى
 مەكەر شەهيدى جەنگى كافران ، ئەو شۆردنى دروست نىيە ، بە شەرع
 پەوايە كە ئىنسانى خزم يا بىگانه ، پوخسارى مردوو ماچ بكا ، وە
 پەوايە خەبەر بدرىى بە مردنى ئەو كەسە ، بۆ ئەو خەلكى خۆ ئامادە بکەن
 بۆ نوپىر لەسەر كردن ، وە پەوانە كردنى بۆ سەرقەبران .

پويستە ئەگەر مەجالان بىى لە پيش پى خستى مردوۋ كەدا قەرزو
 حوقوقى كە لەسەريەتى بدرتەوۋو وەسىيەتە كاتى جى بەجى بگرين ،
 ئەنا ئىزن بخوازن لە خاوەن حوقوق با مردوۋ كە تەجهيز بگرىى ئەوسا
 حەقى قەرزارو وەسىيەت جى بەجى بگرين .

هەروا ئەو حوقوقانە كە بەسراون بە عەينى مالى كاپراى مردوۋو ،
 وە كو حەقى زەكات ، وە كرىى خاۋوى دانىشتن بۆ ئەو ژانەى كە
 عىددەى وەفاتيان لەسەرە و وىسەى ئەمانە فەرزە لەپيش تەجهيزى

مردوه که دا جی به جی بکرتن مه گه ترسی گوپانی مردوه که مان بی
نه وه لهم کاته دا تهجهیز پیش نه خری *

وه کو نهفهقه تهجهیزی مردوو
بریار دراوه به بی به ک و دوو
که وایی فه رزه لهسه ر میردی ژن
تهجهیزی بکا چ تو بی چ من
بو مردوو بی کهس فه رزه به که مال
تهجهیزی لهسه ر مالی « بیت المال »
« بیت المال » نه بوو لهسه ر دهوله مهن
فه رزه تهجهیزی برای مؤتمهن
یانی شوردن و کفن و نویره کهی
جا ده فنی جهسه ی حهسره تریره کهی
فه رزی کفایه ن ، واجبی عامن
له واجباتی دینی ئیسلامن
نه گه ره هه ریه کئی له تارادا بی
فه رزی عهینه بوو دلی ئاگا بی

تهجهیزی مردوو له سه ر یاسای نهفهقه نه پوا * نه گه ر مردوه که گه دا
بوو لهسه ر (بیت المال) نه گه ر (بیت المال) نه بوو لهسه ر دهوله مهنده *
ههستان بهو واجباته فه رزی کفایه یه ، هه ر کهسی بکا له (ذمه) ی
هه موو کهس ده رته چی ، وه نه گه ر هه ریه کئی لهو شوینه دا بوو نه وه
فه رزی عهینه لهسه ری *

له سهەر دهستووری، ئیسلام حهرامه
 غوسل و کفن و نوێژ بۆ شههید مامه
 سوخته تی دینه دهسیان لی نه دهن
 له بهرگی خۆدا دفنیان بکهن
 مه بهس له شههید ئهی برای دلدار
 کوژراوی جهنگه به دهستی کوففار
 له خهسته خا به بریندار بمری
 غوسل و کفن و نوێژی بۆ بکری
 له لای ئیمامی ئهزه مدا وایه
 کوژراوی جهنگی باغی وه هایه
 ههروا کوژراوی (قطاع الطريق)
 جهردهی پێکه گر بزانه تاقیق
 یا کوژراوی دز له کاتی شهوا
 هه موو شههیدن له حوكمی ئهوا
 شۆردنیان نی یه و نوێژیان فهرزه
 تهقلیدی بکهن واته که ی بهرزه
 له لای شافیعی به قهولی جهدید
 نوێژ پهوا نی یه بۆ مردووی شههید
 ئهوهی که ئه لێن جهززهت نوێژی کرد
 له سهەر شوعه دانی واقعیعی (ا ح د)
 ئه لی له و نوێژ مه بهس دوعایه
 نه ک نوێژی مه شهوور برای به مایه

به چکه ی له بارچوو پاش حه یات بمری
 نه بی ته جهیزی جی به جی بکری
 شورددن و کفن و ده فنی واجیه
 هه روه ها نویری نه مه تالیبه
 نه گهر نیشابه ی حه یاتی نه بی
 به لام سووره تی ئینسانی هه بی
 نویری ناگری به لام ماباقی
 یانی کفن و ده فن فره به تاقی
 نه گهر سووره تی ئینسانی نه بوو
 بیچینه وه دفنی بکه ن زوو
 هه ر (عضو) یکت دی له له شی مردوو
 نویر و کفن و دفن واجیه هه موو
 که غوسلی واجیب ئیمکانی نه بوو
 (تیمم) فره بیکه ن زوو به زوو
 مه سحی روخسار و دوو دهستی مردوو
 له گهل نییه تا به بی یه ک و دوو

بزانی مردوو که شهید بی شورددن و کفن و نویر له سه رکردی
 حه رانه ، له سه ر بیرو باوه پی ئیمامی شافعی خوی لی پازی بی ، وه هه ر
 له بهرگ و پوشا که کهی خویا به بی دهست لیدان دهفن نه کری ، وه
 شهید به و که سه نه لێن که له جهنگی کفرانا بکوژی ، جا نه گهر نه
 جهنگا بریندار کراو له خهسته خانه دا مرد نه وه وه کو مردووی عاده تی وایه
 شورددن و کفن و نویر و ده فنی واجیه ، وه نه و قسه که مه شهووره گویدا

حه زرهت نوئری لهسەر شههیده کانی واقیعهی (اُحُد) کردوه ، شهوه مه بهس لهو نوئز کردنه دوعابو کردنیانه ، شهنا به قهطعی نوئری بو نه کردوون ..

بهلام لهسەر بیروپرای ئیمامی شه عزم (ابو حنیفه) خوای لی پازی بی ، شهوه له شههیدانه که ناشۆرین و کفیان بو ناکری و له بهرگی خویا دهفن شه کرین بهلام نوئز لهسەر کردنیان واجبه وه شههید له مه زهه بی شه ئیمامه دا وه کو به کوژراوی جهنگی کافران شهوتری به کوژراوی جهنگی کومه لی یاخیان (بغاة) و چهته (قطاع الطريق) و پنگرو یه کیکیش شهوتری دز بته سهری و بیکوژی • شهمانه شههیدن وه شۆردنیان نی یه ، بهلام نوئریان لهسەر شه کری ، وه مندالی که له بار بچی شه گهر له پاش زیندویتی مردوه شهوه وه کو مردووی دهروه وایه ، شوردنو کفن و نوئزو دهفنی واجبه ، وه شه گهر نیشانهی حیاتنی نه بی ، بهلام شیودی ئینسانی تیدابیت شهوه نوئری لهسەر ناکری بهلام شوردنو کهفن و دهفنی واجبه ، وه شه گهر شیوهی ئینسانی تیا نه بوو شهوه بیچینه وه له پارچه یلک و دهفنی بکهن ئیتر غوسل و نوئری شه ،

شه گهر (عضو) نک له (اعضاء) ی یه کی له موسولمانانی خو مانمان دیت ، شهوه واجبه وه کو مردووی تهواو بشۆرری و کفن و نوئری بکری ، شه گهر مردوو وای به سهرا هات که شۆردنی له توانادا نه بوو شهوا یۆسته (تیمم) ی بکری ، بهم جوژه یه کی دوو جار دهست بدا به زه ویداو نیهتی (تیمم) ییتی و پوخسارو ههردوو دهستی مردوه که مهسح بکا • یۆسته ئینسانی موسولمان ناگای لهم یاسایانه بی و پهمتاریان بی بکا •

شۆردنی مردوو

شۆردنی مردوو به یاسای ئیسلام
ئادابی ههیه بیزانن به عام
ژن ژن بشۆری ، پیاویش پیاو
سوننه تی دینه ئه ی برای خوشناو
پیاو بۆ ژنی خۆی یا ژنی مه حره م
هه م عه کسی ئه مه باشه خاترجه م
شۆردنی کوڕو کچانی مندا ل
له بۆ ژنو پیاو ره وایه و حه لال
ئه گهر هه ر ته نیا نامه حره م ببی
ژن بۆ غوسلنی پیاو پیاو له بۆ ژن ببی
له م کاتا شۆرین تاوانه و حه رام
(تیمم) فره به یاسای ئیسلام
ئه مه (اصح) به لام به (صحیح)
غوسلنی دروسته و ناببی به قه بیح
به م مه رجه زینده و بۆ کابرای مردوو
(قطعاً) نه پروانی ئه گهر قابیل بو
که هاتو شۆردی کافی به کافی
با کاغزیش ببی به واته ی سافی
له بۆ (تیمم) نییه ت پیویسته
به جوړی بیستت کافی به و بهسته

ئەبىي بە جىگەر بۆ شۆردنى ئەو
ياساي ئىسلامە بە نورو پرتەو

شۆردنى مردوو پياو يا ژن گەورە يا بچووك فەرزە لەسەرمان
پنويستە ژن ژن بشۆرى و پياو پياو ، بەلام بۆ مردوويى كەمنال بىي كوپ بىي
يا كچ دروستە پياو و ژن بيان شۆرى مادام ئە كەيشتن بە تەمەنىك ئارەزووى
نەفس بۆيان برۈا ، ھەرۈا دروستە بۆ پياو ژنى خۆى بشۆرى ، ۋە ژن
مىردى خۆى بشۆرى ، ۋە پياو دايك و خوشك و كچ و پوورى خۆى
بشۆرى • ۋە ژن باوك و كوپ و براۋ مام و خالى خۆى بشۆرى •
(الحاصل) شۆردنى مەحرەم دروستە بۆ پياو و ژن ، ئەگەر ھەر نامەحرەم
ھەبوو نەى شۆرى بەلكو (تيمم) ى مردوۋ كە بكەن • ئەگەر ۋا ھەلكەوت
نامەحرەم شۆردى ، قەناعەت ئەكرى بەو شۆردنە مادام پەسا بىي ، ھەتتا
با ئەو نامەحرەمە ئىنسانىكى كافر بىي ؛ چونكى شۆردنى مردوو نىيەتى
نىيە تا بلىن كافر خاۋەنى نىيەت نىيە •

با بە خەلۋەت بىي شۆردنى مردوو
مەحرەم بيشۆرى چا كە ئەگەر بوو
شۆردنى مردوو شۆردنىكە ۋا
عام و شامىل بىي بە لەشى ئەۋا
شۆردنى مردوو بىيەتى ناۋى
بەلام دەس نوپىرى نىيەتى ئەۋى
گيانى بشۆرى چ پىست و چ موو
كافىيە بە شەرغ ھەرچلۈنى بوو

به لām به یاسای ئایینی ره سا
 فهرموو وهر بگره دهرزی مامۆسا
 جه نازه دانین له شوینیی بهرزا
 قهت رای مه کیشین له تهختی عهرزا
 به ئاوێکی سارد مونا سیب بۆ حال
 ئه عزای بشۆرن به شیوهی که مال
 ئه گهر پیوینستی به ئاوی گهرمه
 به عوززی شهرعی واتهت له سه رمه
 دایینی له سه ر قنگ چۆن ری که وی بۆی
 پال بدا پشینی به که شکهی ئه ژنۆی
 دهستی راست له سه ر شاننی بی جلی
 په نجهی زل له سه ر قولی پشت ملی
 دهستی چهپ بیینی له گهل هیزی دهس
 به سه ر سکیدا بی ترسو مه بهس
 جا رای بکیشیی له سه ر قهفی پشت
 کیسه له دهس کا بهرو پشینی مش
 ههر چۆن ئاسانه و بۆی ههل ئه سوو ری
 عه ورهت پاشو پیش پوخته بشۆری
 جا دهس کیشنه کهی تازه کاته وه
 باش دهمو لووتی پاک بکاته وه
 دهمو ددانی به ئاوی (نظیف)
 پاک بکاته وه له ماددهی (کشیف)

بەلام با دەمی زۆر نە کاتەوہ

بۆ تیختیرامی لایکاتەوہ

مەگەر نشتیکی پیسی تێدابئی

ئەوجارە ئارینەر با لەگەلیا بی

پاش ئەمە تەواژ دەس نوێژی بگری

ئاگای لە خو بی غەفلەت داینەگری

بۆ ئەم دەس نوێژە کە خوێ سوننەتە

نی یەت هینانی فەرزى (ذمە) ه

جا سەروریشی بشووری تەواو

بە شانەشیان کا شانەى دان بلاو

ئەمجار رايکیشی لەسەر قەفى پشت

دەس کیشی تازە بگریتەوہ مشت

لای راستی بشوا لەسەر هەتا پی

ئەمجار لای چەپی با ئاگات لى بی

جا لەشی مردوو هەلبسوورپینە

بۆسەر لای چەپی و حیکمەت بنوینە

نە یخا بە پروودا با هەر بەم جۆرە

لەسەر لادا بی ئەمە زەرورە

لای راستی پشتی بشووری تەمام

پیش خستنی راست پرەسمە بۆ ئیسلام

جا ییخاتەوہ بە سەر لای راسا

لای چەپی بشوا لەگەل ئیخلاسا

لەم شوپینانا بۆن خووشی هەبی

دەفعی بۆنی پیس لەو شەخسە ئەبی

ئەم شۆردنانه كە بەيانم كرد
 ھەمووی يەك غوساھ بۆی پروانە ورد
 غوسنى دوو ھەمىش بە وینەى يەكەم
 لە گەل بۆن خوشى ببە خاترجەم
 بەلام سىھەمىن ئاویكى ساف بى
 بۆن خوشى نابى نەك جىي خىلاف بى
 چونكە ئەو ئاوە كەپىي ئەشۆرى
 رەنگو بۆن و تام نابى بگۆرى
 يەكە لەو سىي بە بگۆرى ئەلحەق
 شرعا دەرئەچى لە ئاوى مۆتلەق
 لەدواى شۆردنى مردووی موحتەرەم
 پىسى پەيدا بوو زیادە يا كەم
 تەنيا شۆردنى ئەو شوینە فەرزە
 نەك ئىعادەى غوسل ئەم دەرزە بەرزە
 بە لەيەك دانى پىستى نىرو مى
 تىك ناچى غوسلى با ئاگات لى بى

لای كەمى شۆردنى مردوو ئەو يەكە لەپاش لا بردنى ھەر پىسى يەك
 كە بە لەشپەو بى ھەموو گيانى بە ئاویكى پاك و پاكەو كەر بشۆرن وە ئەو
 ئاوە بگا بە ھەموو شوینىكى كە شۆردنى پىست بى بۆ لا بردنى لەش پىسى
 تەنەت ژىرى پىستى سەرى زەكەرى ئىرىنە يەك خەتەنە نەكرا بى •

ئەگەر مردووە كە قابىلى شۆردن نەبوو پىستە (تىم) بگەرى
 ھەروەھا ئەگەر شوینىكى قابىلى شۆردن نەبى ئەو (تىم) ی ئەگەرى

لەپاش شۆردنى ئەو شوينە • بزانن واجب نى يە لەسەر مردوشور نى يە تى
غوسلى مردوو بەيتى بەلام سوتنە تە نى يە تى غوسلە كەى بەيتى ، ھەروا
بۇ (تيمم) كەيش نى يە ت ھىتان سوتنە تە و واجب نى يە تە وەندە ھەيە
واجبە (تيمم) ى مردوو لەپاش لا بردنى ھەموو پيسى يەك كە بە لەشى
مردووە كەوہ بى •

تە كەر لەپاش شۆردن يا پاش (تيمم) شتىكى پس لە لەشيەوہ
ھاتەدەردوہ تەنھا واجبە ئەو پيسى يە لا بىرى و دووبارە كەردەوہى شۆردن و
(تيمم) كەردى واجب نى يە • ھەرامە لەسەر مردوشور تەماشاي ەورە تى
مردوو كە بكا • كەراھە تيشى ھەيە تەماشاي غەيرى ەورە تى بكا مە لەر
ئەوہ دە كە پيوست بى بۇ شۆردنە كەى • لاى ژورووى شۆردنى مردوو
ئەوہ يە لە شوينىكى خەلوە تا بىت و شوينە كە سەر دا پۆشراو بى ، وە لەسەر
تەختە يەك دا بىنن و دىزداشە يە كى لەبەر ابى لەشى دا پۆشى • بەاوينى
ساردىش بشۆردى ، مە لەر لەبەر عوزرى پيوست بى بە ناوى كەرم
بشۆردى • ئەبى وەزعى شۆردنە كەيشى وا بى مردووہ كە لەسەر ئەو
تەختە دا بىشىنرى بەجورى مەيل بكا بۆلاى پشەوہو مردوو شۆردە كە
دەستى راستى لەسەر شانى راستى مردووہ كە دا بى و پەنجەى كەورەى
دەستى لە قوولايى شتى مىلى توند بكاو پشتى بكا بە ئەژنوى راستى
خويەوہ ، جا دەستى چەپى بەھىز بەيتى بەسەر سكا بۆئەوہى ئەگەر
شتىكى تيا بى دەر بچى • ئەمجا بەسەر پشما پراى بكيشتى و بە دەستى چەپى
بە لەفافە يە كەوہ ەورە تى بەرو دواى بشۆردى ، پاش ئەمە لەفافە يە كى نر
بكاتە دەستى ، پەنجە بكا بە دەميا وە بيهيتى بەسەر دانە كانيا • وە ھەرچى
لە كۆنە لووتە كانيا ھەبوو پاكى بكاتەوہ • جاوہك دەس نوثرى زىندوو دەس
نوثرىكى باشى بۇ بگرى • واجبە لەسەر مردوشورە كە نى يە ت بۇ ئەم
دەس نوثرە بەيتى بەلام نى يە تى دەس نوثرى سوتنە ت بەيتى ، پاش ئەمە

سەر و پىشى بشۇرى بە ئاوينكى وا بە شىتىلى بۆن خوشى وە نو مۆرد
بون خوش لىراپى ، وە بە شانە يەكى دان تاش بە نەرمى و ئارامى بۆى
دابەيتى . وە ئە نەر موو يەكى لى كەوتە خوارە وە بىخاتە وە ناو موە لانى ،
پش مە لای پاستى بشۇرى لە سەر تا پى جا لای چەپى نەوجار
هەيسوپىنى بۆ لای چەپى بۆ ئە وە كە لای پاستى لە پستە وە تا پى بشۇرى .

جا هەيسوپىنىتە وە بۆ لای پاستى : بۆ ئە وە كە لای چەپى بشۇرى
لە سەر ووى پستە وە تا پى .

وە لە هە و ئەم شۆردنە شدا شىتىلى بۆن خوشى وە نو مۆرد تىلەلى
ازە كە بکات . مە هە مووى كە وتان ، بە ناقە غوسلى دائە نرى .
سوتنە تە بۆ جارى دوو هەمىش وەك جارى يە كەم بىشواتە وە . هەروا
جارى سىنەمىش ، بە لام بۆ جارى سىنەم بە ئاوينى پرووت لە بۆن خوشى
هەموو لەشى وە نو جاره كاپى تر بشوا . ئەمە سى جارى ، ئەم سى جاره
هەر جارى سىنەمى بە كاردىت ؛ چونكە جاره پىشوو وە كان ئاود كە بە مووى
ئە وشتە بۆن خوشانە وە كە تياپا بوون پاكە وە كەر نە بوە ، بە لام ئاوى جارى
سىنەم ئاوينكى ساف بوو شىتىلى تيانى يە بۆنى بکوپى ، پادەى زۆر
تەواوى شۆردنى مردوو ئە وە يە . هەر كام لەم سى شۆردنە دوو
جارى تىرش دوو بارە بکرىتە وە كە هە مووى ئە كاتە نو غوسل . .

باشتر ئە وە يە پياو پياو بشۇرى و ژن ژن ، بە لام دروستىشە پياو زنى
خۆى بشۇرى و ژن مىردى خۆى بشۇرى ، ئە وە ندە لەم كاتە دا سوتنە تە
مردوو شۆردە كە دەس پىچكىلى بە دەستە وە بى ، بۆ ئە وە ي دەستى نە كە وى
لە پىستى مردوو وە كە هەر چە ندە مە حرەمىشە .

تەرتىب لە شۆردنى مردودا ئە وە يە يە كەم ئە و پياوانە كە
موتە حەقن بۆ نوثر لە سەر كردنى وە نو باوك و بايرە و كوپر و كوپرەزا

جسا برای باو کت و دایکی ، جا برای باو کی ، دووهم پیاوئی که مه حره می
بی وه کو خال و باوه پیاره ، سیهم پیاوئی که خزمایه تی له ته لیا هه بی وه کو
خالوژا . چوارهم پیاوی بیگانه ، پینجهم ژنی خوی . له شۆردنی ژنیشدا
ته رتیب بهم جوړدیه :

یه کهم ژنی که مه حره می بی ، به لام پووری خوشکی باو ک له پش
پووری خوشکی دایکه ژه یه . دووهم ژنی که خزمی بیت وه کو پوورزا
خالوژا ، سیهم مه حره می شیر وه کو خوشک ژ خوشکه زای شیر ی .
چوارهم مه حره می ژنو ژن خوازی ، وه کو خه سوو بوو ک و کچی
میرد پینجهم ژنی بیگانه . شه شه میردی ته و ژنه که مردوه . ته گهر
مردوو که ژنی زه یسان یا خاوه ن حه یز بوو ، ته وه ته نیا هم غوسلی مردنه
کافی یه و غوسلی پاکه وه بوونی له حه یزو زه یسانی ناوی پاک بوو پته وه یا
پاک نه بوو پته وه .

ته گهر بو شۆردنی ژن هه ر پیاوئیکی نامه حره مه هه بوو یا بو شۆردنی
پیاو هه ر ژنیکی نامه حره مه هه بوو ، ته وه دروست نی یه مردوه که بشۆرری ،
به لکو ته بی (تیمم) ی بو بکری ، به لام ته گهر وا هه لکه وت ته و پیاو
نامه حره مه یا ته و ژنه نامه حره مه مردوو که ی شۆرد ته وه کافی یه و
فه رزد که مان له سه ر لانه چی . ته گهر ژنی مردوو شۆر له حه یزا بوو
قه ینا که . مندالیکش نه گه یشتیته قوناغی ئاره زوو کوپ بی یا کچ ، دروسته بو
پیاو یا بو ژن بشۆرن ، به لام ته گهر گه یشتبوونه ته و قوناخه ، ته وه جو کمی
پیاو ژنیا ن هه یه . مندالی له بارچوو ته گهر سه رو سوورده تی بنیاده می نیا
ده رنه که وتبوو شۆردنو نوژی ناوی ، به لام سه ونته ته جلیکی نیو
بیچری و دفن بکری .

ته گهر سه رو سوورده تی بنیاده میشی په یدا کردبوو ، به لام نیشانه ی

ژیانی نه بوو وه کو دمنگ و ئاوازه یا جوو له جوول نهوود پئویسته بشورری و
کفن و نوژ له سه رکردن و دفن کردنی واجبه .

نه گهر پارچه ی ئینسانیک له شویتیکدا کهوتبوو نهوود حوکمی وه کو
مردوو یه کی تهواو وایه شوردن و کفن و نوژ له سه رکردن و دفن کردنی
پئویسته .

شه خسی مردوو شۆر با زۆر نه مین بی
جیگه ی باوه پرو خاوه نی دین بی
وه زعیکی باشی له مردوو بینى
بیگیر پته وه زۆر به ته مینی
عه بیکی لی دی سری داپۆشی
مه گهر فاسق بی و بو شهر تیکۆشی
نهوود باس بکا بو موسولمانان
نهر نه بی به هو ی فیتنه ی نیوانیان
نینۆك کردن و سه رو بهر تاشین
مه کروو وه له بو مردوو به پیی دین
به لکو خه ته نه یتنی نه گهر نه کرابی
وازی لی بینن قه ی نا با و ابی
نهووی ئاسانه فهرزه بیشوری
که قابیل نه بوو (تیمم) بکری
یانی رو خسار و دوو دهستی مردوو
به تۆزیکی پاك مه سحی بکه ن زوو
مردوو شۆر له پاش شوردنی مردوو
سوننه ته بو خوی غوسل بکا زوو

کفن بۆ مردوو پیویسته

کفن پیو بسته بو له شی مردوو
 به بانی نه کهم حالی بیه زوو
 له شی داپو شی له سهرو تا پی
 له سهر میراته واجبه بکری
 دوو ههم و سیههم حقه بو مردوو
 نابیی به مانیع (وارث) ههر کهس بو
 به لام نه گهر قهرز مائی دابگری
 خاوهن فهرز مه نعی نه وهی یی نه کری
 زیاد له سئی کفن حه رامه و به تال
 نه گهر میرات بهر مه حجو وره و منال
 که سئی کفن بن با له فافه بن
 سپی و سهر تا پاو به (نظافه) بن
 نه گهر ته فاوت له وانا هه بی
 با گه وره تریان به ده ره وه بی
 دوو ههم له و که متر سیههم له و که متر
 تا ده ر که توویان ده ر چی جوانتر
 زیندوو کاتی بهرگ نه کاته بهری
 جوانتر ده ر نه خا له بو هاوسه ری
 هه موویشیان فهرزه که له ش دابگرن
 له م به ره و بهری قه دی تیپه رن

يانى له پيشا گه وره تر راخه ن
باقى به ته رتيب له سهر ته و داخه ن
بو نبيان خوش بكه ن ته و له فافانه
با بو نى خوش بى ته و شه خسه جوانه
كفن بوون به پينج وا موخته به ره
نير سى له فافه و كراس و مينزه ره
كراسى قولدار داگرى به ده ن
با سهر تاپى بى مه نعى لى مه كه ن
بو ژن له فافه له گهل ته و سى به
دابى شه ريعه ت زور به رى و جى به
به لام له بو پياو چا تر وه ها به
هه ر سى له فافه ي به قه د كيفا به
ورده كفه كان له ژيره وه بن
ته وسا له فافه له له شيان پيچن
دوو رانى مردوو پيكه وه به ستن
له ناء قه ديشيا پشتين ببه ستن
كه داتان هيلان بو قه برى خويان
بيان كه نه وه و لاچن له قه ديان
كفى ما به ينى ناوك و ته ژنو
ناوى (ازار) وه ده رپى له لاي تو
كراسى هه ردوو له شان وه دى
هه تا ته گاته سهر قولاپه ي پى

میزەر له بۆ نیر ئه ییچن له سهر
 سه ریۆشی ژنان له بۆ ده وری سهر
 کونی له شی گشت به لۆ که بگرن
 به م جوړه زیگه ی جابه وهر بگرن
 به لام گهر مردوو له ناو ئیحرامه
 بۆن خو شی و سه تری سهری حهرامه
 ژن دامه پۆشن دهم و چاوی له و
 دوورین په وایه له بۆ کفنی ئه و
 ههرچی حه لال بی له بۆ پیاوو ژن
 له پاش مردنیان ئه کری به کفن
 کفنی شۆراو بی (شرعا) ئه ولایه
 نه شۆراو بس بی هه زوا په وایه

مردوو کفن ئه کری به هه بهر گئی له کاتی زیندویتییدا دروست
 بوو بی بۆی ، به لام باشر ئه وه یه که په نگه سپی بی • لای که می کفن
 پۆشاکیکه هه موو له شی داپۆشی ، بیجگه له سهری پیاوی وه پرووی ژنی
 که له ئیحراما بوو بن له کاتی مردنا ، • • • ئه م ئه ندازه حه قی خودایه
 هه رچۆن بووه ئه بی جی به جی بی •

ئه وه یش که حه قی مردوو خو یه تی سی کفنی سهرتاپی یه • که س
 ناتوانی مه نعی ئه م سی کفنه بکا له مردوو مه گهر خاوه ن قهرزیکه ی وه ها
 که قهرزده که ی هه موو مالی مردوو که دابگری • میراتگران ناتوانسن
 مه نعی کفنی دوو هه م و سه هم بکه ن له مردوو ، هه رچه ند منائی نابانغیشیان

تسايي؟ چونكه ئىم سى كفنە حەقى مردووۋە كەيە ، بەلام ئەگەر خوى وەسىيەتى كوردبوو بۆى نەكەن ئەوۋ بۆى ناكرى و قەناعەت ئەكرى بەتاقە كفى . ئەوۋىش كە حەقى مىراتكرە ، عىبارەتە لە كفى چوارەم و پىنجەم ، كەواتە ئەگەر لەناو مىراتكرە كانا منالى نابانغ هەبوو ، ئەوۋ بە قەتەى ئەو دوو كفنە زیادە (چوارەم و پىنجەم) دروست نىيە لە مىراتى مردووۋە كە بكرىن . هەروەھا ئەگەر مىراتكرى بانغ ئارەزووى نەبوو ئەو دوو كفنە زیادە بكا ئەوا پىي ناكرى و ئەتوانى مەنەى بكاو ئەوانەى بۆ ناكرى . جا ئەگەر ، هېچ مانەى نەبوو لە زیادكردنى ئىم دوو كفنەىش ، ئەوۋ بۆ ژن وا باشە پىنج كفنە كەى دوانيان بالاپىچ (لفاقە) بن و سىانە كەيان جلىك بى بۆ بەينى ناولو ئەژنۆ كە پىي ئەلن (ازار) لەگەل كراسىكى قۆلدار كە لە ناوشانىوۋە تاقولاپەى پىكانى بگرىتەوۋە كە پىي ئەلن (قىص) . سەرپۆ شىكىش كە بەدەورى سەريا پىچرى كە پىي ئەلن (قىص) . سەرپۆ شىكىش كە بەدەورى سەريا پىچرى كە كفن هەرسى كفن باشترە ؛ چونكە داپۆشىنى ژن لە داپۆشىنى پىاو مەتلەبترە ، بەلام دروستە دوانە زیادە كەشى بۆ بكرى . زیادەپرەوى لە كفن كردنا كەراھەتى هەيە هەرچەند مانەىش نەبى ، كفى شۆراویش لە نەشۆراو چاكرە .

مندايش وەكو بانغ وايە لە ئادابى كفن دا ، ئەگەر پىنج كفى بۆ بەن ئەوۋ دروستە . ئەگەر كەسوكارى پىاوى مردوو ئارەزوويان وابو ، پىنج كفى بۆ بكن ئەوۋ واباشە سىانيان بالاپىچ و دوانيان كراس و مێرە بن ، ئەگەر هەرسى كفن كرا بۆ مردوو ، ئەوۋ واجبە سى بالاپىچى وا بن هەروە لەشى مردووۋە كە داپۆشن ، باشتريش ئەوۋەيە هەرسىانيان وەكو يەك وابن . ئەگەر گەورەو بچوكيان بوو ، كاميان گەورەترە ئەوۋەسان بەشدا پراخەن ، ئەمجا دووھەمەكەيان و پاشان سىھەمەكەيان . سوتنەتە

دەرمانی بۆن خوۆش به هەر سێ که یانه وه بکهن ، ئه کهر زیاتریش بوون
 هەر بهم پێی په پریان خه نو وورده کفنه کان ، وه کو میزهر وه سه رپوش و
 کراس له ژیری لدفافه کانه وه بن ، با له فافه کان بین به سه ریانان .
 وه مردوو وه که وشک بکه نه وه له سه ر پشت پرایکیشن به سه ر کفنه کان و
 لۆکی پاکي شی کراوه ، له سه ر هه موو کونه کانی له شی داتین وه کو
 وێچکه وه ده م و لووت ، جا یه که یه که کفنه کانی پتوه بیچن و ، به ستیک
 وه کو قایشی پشتین له مادده ی کفنه که قایمیان بکهن . کاتی خستیان
 قه بره که وه ئه و پشتیان ه ی لێ بکه نه وه بزانی کفی مردوو له مالی
 مردوو که ئه بی . ئه گه ر خوی مالی نه بوو له سه ر ئه و که سه یه که نه فقه ی
 له سه ریه تی وه کو باوک و باپرو کوپرو کورده زاو میرد . ئه گه ر ئه مانه
 نه بوون ، له سه ر مائیکه وه قف کرابی بو کفن کردنی مردوو . ئه گه ر مالی
 وه قفی وایش نه بو له سه ر هه ر موسولمانیکي ده سه لات داره که له و شوته دا
 بی . هه لگرتی کفن که راهه تی هه یه ، مه گه ر کفنی که زور له شوبه ه
 دور بی به لام هه لکه ندنی قه بر له ییش مردنا دروسته ، نه خوازه لا له
 شوینیکا که عه رزه که ی په ق بی و به زه حمه ت هه لکه نری . ئه مه که میک
 بوو له موسوولی کفن کردنی مردوو واجبه بزانی .

نوێژی مردوو

پاش ئه وه مردوو ت شوړدو کفنت کرد
 فه رزه نوێژه که ی زور به ده ستو برد
 مه کرو و هه نوێژی له ییش ته کفینی
 ئه گه ر جل هه بی بو داپوشیسی
 ئه ینا حه رامه چون سه تری عه وره ت
 له کاتی نوێژا مه رجه بو صیحه ت

فهرزه ئەم نوڤژە لەسەرەری بکری
 لەپیش ئەوەدا کە دفن بکری
 کەوتە پاش دەفنیشت دروسنە لەوی
 بەمەرچی کە پیش فەبری نە کەوی
 حازری ولات فهرزه بو (ذمە) ی
 بێت نوڤژی بکا لەسەر قەبرە کە ی
 مەگەر هاتنی گەلی زەحمەت بێ
 زەحمەتییکی وا غەیری عادەت بێ
 ئەو دوور بەدوور نوڤژی پەوایە
 (حاشیە ی جەمەل) ئەلی وەهایە
 ئەم نوڤژە فهرزه فەرزی کیفایە
 یە کێ لە گەلی بیکا پەوایە
 هاتو لەو شوینا تاقە یە کێ بوو
 فەرزی غەینە بۆی پڕوا بیکا زوو
 حەقی وەلی یە نوڤژی جەنازە
 باوک و باپیرە ی بە ئیمتیازە
 ئەم جار (عصبە) ی نەسەبی مردوو
 بە باسای میرات بە بێ یەک و دوو
 بە ئیذنی ئەوان دروستە بۆ غەیر
 با بیکاو بگات بە ئیحسان و خەیر
 تەکراری نوڤژی جەنازە ئەبێ
 لە چەند کەسەو بەش ئاگات لێ بێ

نەك كۆردنەوۈ بۆيەككى چەند جار
 ئەم شىئە دوورە لە شەرى مۇختار
 نوپۇز لەسەر غائىب لە ھەر ، ولاتا
 رەوايە بۆ تۆ لەسەر بىساتا
 ھەزرىت لە (طىبە) (۱) لەسەر نەجاشى
 نوپۇزى غائىبى بۆ كۆر بە خۇشى
 نىرىنەى منال لە بۆي رەوايە
 ئەم نوپۇزە بىكا بە فەدرو پاىە
 بەلام قەت بە ژن جى بەجى نابى
 ئەگەر ئەو شوپنە نىرىنەى تىبابى
 لەسەر چەند مردووى ھازرى يەك جى
 بە تاقە نوپۇزى (اکتفاء) ئەكرى
 ئەگەر خاوەن بىان بەوۈ پازى بى
 ئەينا يەك بە يەك با جى بەجى بى

شەرتى نوپۇزى جەنازە

شەرتى ئەم نوپۇزە وەكوو نوپۇزەكان
 پاكىيە لەبۆ پۇشاك و مەكان
 مردووى دابەسراو بە شىرتى پىس
 نوپۇزى بەتالە بى شوپنەو تەلبىس

(۱) طىبە نازناوى مەدىنەى (منورە) يە .

فهرزه تهو په تهی لی بکاتهوه
 جا نوږتی بکا به نیشاطهوه
 واجبه پاکی تابووت و جیگه
 پاکی تهو جلەشی به سه‌ریا ته‌دهی
 هم مه‌سه‌له‌یه به‌ین کراوه
 له‌شوینی خو‌یا ته‌فصیل دراوه

نهرکاني نوږتی چه‌نازه

نهرکاني چه‌وتن په‌که‌میان نی‌یه‌ت
 نی‌یه‌تی نوږتی فهرزی کیفایه‌ت
 له‌سه‌ر تهو ته‌خصه‌که‌وا مردووه
 پرووی له‌باره‌گای خودا کردووه
 دووه‌هم چوار (تکبیر) به‌حالی قیام
 (الله اکبر) فهرزه له‌تیسلام
 سیته‌هم فاتحه‌پاش په‌که‌م (تکبیر)
 له‌گه‌ل (تعوذ) سوننه‌تی به‌شیر
 به‌لام (افتتاح) یا (ضم‌السوره)
 سوننه‌ت نین لیرا لیمان ببووره
 چواره‌م سه‌لاوات پاش دووه‌م (تکبیر)
 له‌سه‌ر چه‌زره‌تی په‌سوولی به‌شیر
 پی‌نجه‌م ، دوعایه له‌دوای سیته‌هم
 دوعا مه‌قبور له‌لای خودای ته‌کره‌م

بۆ گهوره و بچووك له بۆ ژنو و پياو
 فهرقيش به ضهه مير بۆ تو ديته ناو
 شه شهه سه لام دان له دوای چوارهم
 حهوتهم پراوهستان له نوێژا سه رجهم
 به رزبكه رهوه دهستت بۆ سه رشان
 كاتى (تلفظ) به ته كبيره كان
 خوێنى سیرپى حقه له شه رعا
 له بۆ فاتحه و سه لاوات و دوعا
 (قيام) زه حمت بوو با دابنیشى
 له تاقهت به دهر زه حمت نه كیشى
 نوێژى جه نازه له گهل جه ماعت
 به سى صف نه بى به مایه زه حمت
 كاتى (مسبوق) هات به و نیازه وه
 نى يهت و ته كبير به ئيعزازه وه
 نه مجا فاتحه بخوینى ته هام
 جا بر واته سه ر نه ركانى ئيمام
 به ر له (اكمال) ی فاتحه نه گهر
 ئيمام كه يشته (الله اكبر)
 فره بۆ (مسبوق) به شه رعى ئيسلام
 ته به عيه تى ئادابى ئيمام
 جا كاتى ئيمام سه لامى داوه
 جى به جى بكا نه وهى كه ماوه

له سهر ميثالی مه سبو و في صهلات
 خودا به كه رهم ته و فيقت بدات
 بزائن فهرزی نويزی مردووان
 ئادابی هه به کاتی راوهستان
 بو مردووی پیاو موقابیل به سهر
 نی یهت بهیستی (الله اکبر)
 بو ژن له حاستی سی به نده یا بی
 له سهر ئهم یاسا ئیمام ئاگا بی
 کاتی جه نازه برا بو قه بران
 سه ری پیتی بخه ن ئه ی براده ران
 کاتی دانرا له گورستانا
 سه ری له لای پیتی چائی قه برانا
 به سی کهس تابووت هه ل بگرن وه ها
 یه کی له پیشو دوو کهس له دوا
 ته شیعی مردوو ره وانه کردن
 سو ننه تی دینه و جهزا وه رگرتن
 له پیشه وه بی و بر واه به پیاده
 ئیحسانی زوره له بو جیهاده

ئه رکانی نويزی مردوو چه و تن ، یه کهم : نی یه تی فهرزی نويزی
 مردوه که یه له گه ل (الله اکبر) کردنی (تحرم) دا ئیتر پئویست ئاگا باسی
 شه وه بکا که ئه و نويزه فهرزی کیفایه یه یا فهرزی عه ینه هه روا پئویست
 نی یه مردوو که بناسی ، ئه گه ر زوریش بوون پئویست نی یه ژماردیان

بزانی یان بزانی ئه و مردوو زنه یا پاوه ، به لکو ئه گهر نی یه تی نویری
 به نازه بیئی بو هموو ئه و که سانه که له ورژده دا مردوون دروسته ، وه
 ئه گهر چند مردوو حازر کرابوون ئه توانی به جاری نی یه تی نویری
 هموو یان بیئی و به و ته نیا نویره واجبه که له وای ئه بیی * به وشه رته
 خاوه نه کانیاں رازی بن وه بو مه ئمووم دروسته نی یه تی نویری ئه و
 جه نازانه بیئی که ئیمام نویریان له سهر ئه کا ، یانی ئه گهر به م شیوه نی یه تی
 بیئی دروسته * به لی ئه گهر هاو مردوو که ی دیاری کردو ، دهر کهوت
 ئه و که سه نه بووه ، ئه و ئه و نویره به تاله *

پروکنی دووههم : چوار (الله اکبر) ، یه که میان ته کیری
 (تحرّم) ، یانی دابه سستی نویره که ، ئه گهر پینج جار (الله اکبر) ی
 کردو لای وایو دروسته ئه و زیانی نی یه به لام ئه گهر باوهری وایو
 نویره که ی به تال ئه کاته وه ، ئه و ئه و نویره ی به تاله ، جا ئه گهر ئیمام پینج
 (الله اکبر) ی کرد با مه ئمووم شوینی نه که وی به لکو به دل نی یه تی
 جایی له ئیمام بیئی سه لام بداته وه ، یا پراوهرستی و چاوهروان بکا تا
 ئیمام سه لام ئه داته وه *

پروکنی سیههم : خویندنی سوورده تی فاتیه یه له پاش (الله اکبر) ی
 یه کهم * سووته نه له پیش فاتیه دا (تعویذ) بخوینی ، به لام
 دوای افتاح و خویندنی سوورده تی له پاش فاتیه سووته تین *

پروکنی چوارهم : سه لاوات دانه له سهر جه زرده تی پیغه مبه ر صلی
 الله علیه وسلم له پاش (الله اکبر) ی دووههم ، وه سه لاوات له سهر تال
 سووته ته * که وایی بلیت اللهم صل علی سیدنا محمد و علی
 آل سیدنا محمد *

پروکنی پینجهم دوکا کردنه بو مردوو که له پاش (الله اکبر) ی
 سیههم * لای که می ئه م دوایه ئه و یه بلیت : اللهم ارحمه یا : اللهم

اغْفِرْ لَهُ . دوعای مه‌شهووریش ته‌مه‌یه بلیت : اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيَاتِنَا
وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَذَكَرِنَا وَاَنْثَانَا . اَللّٰهُمَّ مَنْ
لِحَيَاتِهِ مِنَّا فَاحْيِهِ عَلٰى الْاِسْلَام ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا
فَتَوَفَّهُ عَلٰى الْاِيْمَانِ) .

و. بۆ نوێژ له‌سه‌ر مندالی مردوو ته‌مه‌یش بلی :
اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ قُرْطًا لِابْوَيْهِ وَسَلَفًا وَ ذَخْرًا وَعِظَةً وَاعْتِبَارًا
وَشَفِيعًا وَثَقْلَ بِهِ مَوَازِيْنَهُمَا وَافْرَغِ الصَّبْرَ عَلٰى قُلُوبِهِمَا .
له‌پاش ته‌کییری چوارهم و پێش سه‌لام دانه‌وه‌یش سوتنه‌ ته‌ بلیت :

اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا اَجْرَهُ وَلَا تَفْتِنْنَا بَعْدَهُ . له‌ مه‌موو دوعا‌کانی
نو نوێژی مردوودا ته‌بێ ضه‌میره‌ کان به‌ پێی مردوو کان بگورپیت . یه‌غنی
ته‌ که‌ر مردوو تیر بستی یا مێ یه‌ کئی بی یا زیاتر ، ضه‌میره‌ که‌ به‌ و پێ یه‌
بگورپیت .

ته‌ که‌ر که‌سێ ئیقیدای کرد به‌ ئیمام و به‌ بێ عوزر پراوه‌ستا تا ئیمام
فاتیحه‌ی خویندو (الله اکبر) ی دووه‌می کرد ته‌وه‌ نوێژه‌ که‌ی به‌تال
ته‌بسته‌وه‌ .

ئێسانی مه‌سبووقیش حه‌قی وایه‌ که‌ چوو ناو نوێژه‌ که‌وه‌ (الله
اکبر) ی کرد ده‌س بکا به‌ خویندنی فاتیحه‌ با ئیمام له‌ شوێنکی تریشیا
بێ ، جا ته‌ که‌ر ئیمام (الله اکبر) یکی تری کرد له‌ پێش ته‌ودا
که‌ ته‌م ده‌س بکا به‌ فاتیحه‌ ، ته‌وه‌ له‌ گه‌ل ئیماما
(الله اکبر) بکاو فاتیحه‌ی له‌سه‌ر لائحه‌جی ، ته‌ که‌ر
له‌ و کاته‌دا که‌ ئیمام (الله اکبر) ی تری کرد مه‌سبووقه‌ که‌ له‌ فاتیحه‌دا بوو
ته‌وه‌ ته‌رکی باقی مه‌نده‌ی فاتیحه‌ که‌ی بکاو شوێنی ئیمام بکه‌وتی و ، له‌ پاش
سه‌لامی ئیمام هه‌رچی له‌سه‌ر ماوه‌ له‌ خویندنی فاتیحه‌ی پاش (الله اکبر) ی
یه‌ که‌م و ته‌ کییره‌ کانێ تر به‌ خویان و زیکره‌ کانیا نه‌وه‌ مه‌موویان بخوینتی .

به لام فەرمودەيە کي نيمامي شافيعي هەيە کە تەنھا ئەو تە کپيرانەي لەسەري
مون يەك لەسەريەك بيانلي و سەلام بداتەووە . . .

بزائن هەرچی شەرتی نوێژەکانی ترە بۆ نوێژی مردووش شەرتە
زیاد لەوانە بەشەرت گیراوە ئەو کەسانەي نوێژی مردوو ئە کەن پیاو بن
چونکە ئەم نوێژە بە ژن پێکنايەت ، مادام لەو شۆینەدا پیاو یان منای
نۆزینەي خاوەن تەمیز بێ ، ئەگەر پیاو یا مندالی نۆزینەي خاوەن تەمیز
نەبوو ، پۆیستە ژن نوێژە کە بکاو فەرزە کە بەو دیتەجێ . سوتنەتە بە
جەماعەتیش بکری و پیزی جەماعەت سی صەف بێ ، ئەگەر لەپاش
نوێژی مردوو خەلکی بە پەیداوون پۆیست نەي نوێژی لەسەر بکەن ،
بەلام سوتنەتە ئەوانیش نوێژی لەسەر بکەن ، شەرتە نوێژی مردوو لەپاش
شۆردنی مردووە کە بێ بەتەواوی ، بەلام کەراوەتی هەيە لەپیش
کفن کردنی بێ . بەم شەرتە پۆشنەيەك بەسەر عەورەتی مردوووە کەووە بێ
کە هەموو لەشی ژن و مابەینی ناوک و ئەژنۆی پیاو داپۆشی ، ئەگەر نا
نوێژە کە بەتالەو کردنە کەي خەرامەو شەرتە هیچ پێسی یەك بە لەنسی
مردوووە کەو کفنە کەيەووە نەبێ ، حەتتا تابووتی مردوووە کە ئەبێ پاك بێ
بەو مەرجە مردوووە کەي پۆی بەسرابێ وە ئەو بەرگەش کە پێچراوە بە
مردوووە کەووە ئەبێ پاك بێ ، بەلێ خوێنی ئینسانی کوژراو کە بەدەوام لە
لەشیەووە بێت عەفووە مانعی نوێژ لەسەر کردنی نەي هەروا ئەو تابووتەي
کە مردوووە کەي تیايە ، بەلام پۆی تەبەسراووە ، مردوو کفنە کەي پێس
نەکا مانع نەي یە لە دامەزراندنی نوێژکردن لەسەري ، شەرتە لەکاتیکا
نوێژکەر نوێژی مردووی حازر بکا جەنازە کە لەپیشەووە بێ ، ئێتر شەرت
نەي یە مردوووە کە لەعاستی سوجدە گای نوێژکەرە کەذا بێ ، هەروەها
پۆیست نەي یە مردوووە کە پۆی و قینلە دانرابێ . ئەگەر لەسەر قەبرە کەي
نوێژی لەسەر کرا شەرتە قەبرە کەي لەپیشەووە بێ . . . دروستە نوێژ

لهسەر مردووی (غائب) نادیار بکری هەرچەند شوینی مردوو کە
نە دەوێتە لای قیلەووە ، یا نوێژکەرە کە ئێی پێشکەوی .

مەبەس لە مردووی نادیار ئەوێهە لە شوێنێکدا بێ کە نەبەت
نەدری لە شوینی نوێژکەرە کە ، کەواتە هەر مردووێک لەناو شوورای
شاری نوێژکەرە کەدا بێ بە حازر ئەناسری لەو شارەداو نوێژی نادیار
بو ناکری و پێویستە نوێژکەرە کە بپروانە سەر جەنازە کە ، هەروەها
چەند دینەتی وەها کە تێکەلی یەک بێ بە یەک جێکە ئەناسرین و نوێژی
غایب بۆ ئەهلی یە کێ لەو دی یانە لهسەر مردووی دیکە تر ناکری و
پێویستە بپروانە لای قەبرە کە .

بزانی فەززی نوێژی جەنازە بە تاقە پیاوی پێکدێت . جەماعەت
مەرت نی یە بۆ نوێژی جەنازە ، بەلکو سوننەتە .

هەروا سوننەتە نوێژکەرە کان بە سێ پێز بوەستن و هەموویان دوعای
خەیر بۆ مردوو کە بکەن . واجبە ئەم نوێژە پێش دفن کردن بێ ، ئەگەر
وەها پێکەوت کە بەر لە نوێژ لهسەر کردن دفن کرا دروستە پاش
دفنیش نوێژە کە بکری بەوشەرته ئەو کەسە کە نوێژە کە ئەکا لەکاتی
مردنی مردوو کەدا ئەهلی ئەو نوێژە بووبی یانێ بالغ و عاقل و موسوڵمان و
پاک بووبی .

شەهید ناشۆرری

بزانی شەهید ناشۆرری و نوێژی لهسەر ناکری . . . شەهید
بە کەسێ ئەلێن لە شەپی کافران بە هۆی شەپە کەووە کوژرابی ، ئەگەر
بە دزدیکی تایبەتی مرد ، یا لە شەپە کەدا موسوڵمان کوشتی ، یاخود
کافرە کان لە شەپە کەدا برینداریان کردو لەپاشا مرد ، ئەو بە شەهید
ناناسری و ، پێویستە بشۆرری و نوێژی لهسەر بکری هەروەها کەسێ

له شه پری نهواندهدا بکوژری که له ئیمامی گهلی موسولمانان یاخی بوون
 که ناویان نه بری به (بغا) • نه کهر ئینسانیکه لهش پس شههید کرا
 هوه ههروودهی راست نهوویه ناشووری ، به لام ههه پرسی به کی غه پری
 خوین و زامی کاتی نهه پ به لهشی شههیدهوه بی ، پاک نه کریتتهوه • شههید
 نه بی به بهر که خویناوی به کهی خویهوه دفن بکری ، جا نه کهر هههوه
 لهشی دانه هه پوسی نه بی نهوشوینهی که بهددره و دیه به پارچه به کی تر
 داوشری •

پوخته بزائن ، که بیرو باوده پری ئیمامی نه عزم (ابو حنیفه) له سهه
 نهوویه که وه کو کوژراوی جهنگی کافران شههیده ، کوژراوی که
 به ناحق به تیغ یا به ئاله تی (جارحه) بریندار کهر بکوژری ، وه بهه
 برینهوه نهوونده بهیتهوه که خواردهنی بخوا ، یا ناو بخواتهوه ، یا
 بنوی یا ده زمانی بکری ، نهوه شههیده ، خواه کافری حه ربی کوشتیستی
 یا نهواهی که یاخی نه بن له گه وردهی موسولمانان ، یا جهرده ، واته نهوانه
 که پینگه نه گرن له موسولمانان و نه یان کوژن ، یا دز که له شهوا بین بو سهه
 مالان و له کاتی مودافعه له نهفس یا له مال دزه که بیکوژری و دیار نه بی
 کئی به ، ههروها نه کهر دوو کو مه له موسولمانان بچن به گزی به کداو ،
 ههه کام لهوانه خوی به خواهن حق و به رامبه ره کهی به زالم و سته مکار
 دابی ، نهوه ههه موسولمانی لهو جهنگه دا بکوژری نهویشه شههیده ،
 به تایبه تی نه کهر به کئی لهو دوو کو مه له داوای صولح بکاو نهولا که یان
 دوباتی پی نه کا ، نهوه کوژراوی نهه کو مه له که داوای صولح نه کهن ،
 وه کو شههیدی حه ربی کافران وایه ، وه حوکمی شههید له لای ئیمام
 نه بوو حنیفه خوی لی رازی بی نه مهیه که کفن نا کرین و ناشوورین • به لام
 نوژیان له سهه نه کری ، وه دهلیل بهوه دینهوه که حه زرت (ص) نوژی
 له سهه حه مزه ی مامی و له سهه شو هه دای به در کردووه ، به لام ئیمه نه لنین

ئەو ھەر دوغا کردن بوو بۆيان ، وە ئەم نوێژە مەشھوورە ئەبوە ، ئەم
 بۆسە بپرایەووە . . . ئەگەر پێمەووە بۆ سەر مەزھەبی ئیمامی شافعی خەوای
 لێی پازى بێت ، کەسێ خۆی کوشتی ئەشوررێ و نوێژی لەسەر
 ئەکرێ وە کو باقی موسوڵمانان . بۆ ئیمامەت ئە نوێژی مردوودا باوگتو
 باپیرە و باقی (عصبانی) نەسە بیان باشتەر لە فەرمان داری شەریعی
 ولاتە کە ، پیزی عەصەبات ئاوايە : باوگ ، باپیر ، باپیرە کەورە ، کوپ ،
 کوپەزا ، برای باوگ و دایکی ، برای باوکی ، برازای کوپی برای
 باوگ و دایکی ، تا ئەپروا لەسەر شیوەی میرات گرتن ، ئەمجار خەزمانی
 عەیری نەسەب ، ئەگەر دوو کەس لە پایەتیکدا بوون ئەو کامیان پیرترە
 یا لوخواترس تر بوو ئەو بیان ئەبێ بە ئیمام .

سوننەتە ئەو کەسە نوێژی مردووە کە ئەکا لەعاستی سەری پیاوو
 سێ بەندەى ژندا پراوەستی . سوننەتە ھەلگرتی جەنازە بە سێ کەس بێ
 یەکیک لەپێشەووە ، وە دوو کەس لەپاشەووە ، ئەو کەسە وا لەپێشەووە ،
 ھەردوو داری تابووتە کە بختە سەر ھەردوو شانی ، وە ئەو دوو کەسەش
 کە لەدواوەن یەکی داری لەو دارانە بختە سەر شانیان ، ئەم شیوەیە خیری
 زۆرترە لەو کە دوو کەس لەپێشەووە دوو کەس لەپاشەووە بن .

سوننەتە سەری مردووە کە لە تابووتا لەپێشەووە بێ ، وە کاتی
 گەشتە سەر قەیران وا دا بیری سەری مردووە کە بکەوێتە لای پێی
 قەیرە کەووە ، بۆ ئەو دی لەو کاتەدا ئەخرتە قەیرەووە ، لەلای سەریەووە بە
 ئارامی دایکێشنە ناو قەیرە کە یەووە . سوننەتە (شیع) بەرێ کردنی جەنازە و
 پۆشتن بە پیادە لەپێشی جەنازە کەووە باشتەر لە پۆشتن بەسواری یا
 پۆشتن لەپاشەووە مەگەر ئەبەر عوزریکی مەعقوول ، وە سوننەتە بە
 پەلەپەل بیری ئەگەر ترشی گوپانی جەنازە کە ئەبێ ، . . . وە سوننەتە شتی

بدری به سهر جه نازدی ژن دا بوئه وه دایپوشتی •

که راهه تی ههیه دهنگ بهرز کردنه وه ، له گهل جه نازده دا ، ههروا
له کاتی شووردن و نوێژکردن و کفن کردنیا دهنگ بهرزده وه کردن و
قهه بالغ کردن • سوتنه ته له شویتیکی باکدا دانری تا قهبره کهی ته واز
ته بی • ههروا که راهه تی ههیه ئاگر هه لگرتن به شوینی جه نازده دا ، مه گهر
وا پیک کهوی که شهو دفن بکری ، بو پرووناکی وه یا بو دهفعی سه درماو
سوئه •

دفنی مردوو ان له واجیباته

له واجیباتا له موشیمماته

ئینسان به قهزا له ههر کوی بمری

ههر لهو شوینه دا با دفن بکری

حهرامه نه قلی بو مه قبه ره دی دوور

به بی سه به بی رووداوی زهروور

به لی که ترسی گورانت نه بی

په وایه نه قلی مردوو جی به جی

بو لای باوکی و دایک خرم و براکان

یا فه بری ، یه کی له صالحه کان

به لام پاش دفن حهرامه حه رام

به رهینانی لهش به یاسیای ئیسلام

مه گهر قه برستان هه لگرن ته و او

یا ترست بی له غه رقی به ئاو

یا خود غه صب بی جیگه ی قه بره که ی

یا بو ئه وه پرووی به ره و قیبله که ی

نەقلی روفاتی ولات بهوولات
حەرامە لە سەر دەلیل و ئیسبات
ژنی حاملە دفر ناگری

نەك حەملی زیندوو لەسکیا بمری
بە عەمەلیات با زوو بیتهدەر
با بۆ خۆی بژی بە سوودو سەمەر
ئەگەر مردبوو لە سکی ئەوا
دفن قەیناکاو ئەمینێ لەوا

مردوو بنیژن لە جیگە ی چاکا
مولکی کەس نەبی لە ناو ئەملاکا
جیگە قەبری باش لای پیاوی پاکە
دراوسی صالح دراوسی چاکە
ئینسانی پیرۆز خودا لی خوشبوو
باشە بۆ رەفیق بە نصیبت بوو
وہ (توفنا مع الابرار)

ئیشارەتیکە بۆ صوحبەت کاری
باشترین جیگەیش گۆرخانە ی گشتە
گۆرستانی عام وینە ی بەهەشتە
لا باءو دایک و خزم و دوستان
قەبرت ئەبیته وینە ی بوستان
پریوار فاتیحەت لەبۆ ئەخوینن
دیاری ئیسلامی بو تو ئەنوینن

نى يەتى تۆ بىۋ دوعات بۆ بگا
 يەقىن ئەوابى بەرپۇحت ئەگا
 فاتىحە كەى خويند مەعنای ئىحسانە
 كە ھەدى يەى كرد قبول ئاسانە
 ئەگەر بىۋ سوۋدە بۆچ ئەنبىاكان
 دوعا يان ئەگەر بۆ موسولمانان
 ھەدىيە لەتۆ دوعا تۆ ئەيكەى
 قبول لە خودايتى بە رەحمەتە كەى
 ئايەى (ادعوى استجب) بە حق
 مايەى رجا يە لە بۆ موۋەففەق
 تەفصىلت ئەۋى ئەى براى ئەمجد
 (طالع مسند الامام احمد)
 ئەۋى مونكىرە با بروا بمرى
 قاپى رەحمەتى خودا چۆن ئەگرى
 دوو ياساى ھەيە خودا بۆ ئوممەت
 يە كەم ياساى فەضل دوۋەم عەدالەت
 جەزاي خىرى خۆت لە عەدالەتە
 جەزاي خىرى خەلك فەضل و رەحمەتە
 ھەروا ديارى خىرو صەدەقات
 چ لە بۆ ئەحيا چ لە بۆ ئەموات
 بخوينىتەۋە ئايەى سوۋرەى طور
 سەرأسەر دلت دائەگرى بە نور

با قه بری مردوو گه وره و ره سا بی
قوولی نه وه ندهی به رژی بالا بی
دهستی به رژی بهی به اویتنه سهر
نه مه به یاسای ئیسلامی نه نوهر
جا نه گهر زه وی توندو مه حکمه
نه لخد چاتره لادره نه مه

مردوری تی هاوی نه سهر شانی پراس
به ره و پرووی قیبله (کعبه الله) ی خاص
فه تخی پشته که ی بگری سهراسهر
حا خاکی تی که ن تا نه گاته سهر
نه گهر نه رهیشه خاکی نه و شوینه
له سهر گورچه شیوه ی بنوینه
له و حاله یانا هه لی نه که نی

به قه ده ره له شی نه و گور هه ل نه چنی
مردوو پاکیشن بی ئیش و ئازار
به یاسای نه ده ب نه سهر ئیعتیار
حه وت جار بخوین « انا انزلنا »
به مشتی خا کاو بی که ن به سهر یا
که راتان کیشا دل له بو ی گریا
خشتی دابنن له ژیری سهر یا
کفنی پرووی لاده ن هه تا رو خساری
ده ربخا له بو خودای غفاری

ئەگەر ئەو عەرزە ۋەك ئاۋەزىيە
 بۇ مردوو تابووت بەشەرە بەجىيە
 لە تابووتىشا دايىنى لەسەر شان
 پۈرۈپەروۋى قىبلە « كعبە الرحمن »
 ئەنا واجبە كە تابووت بشكى
 پۈرۈپەروۋى ھەئسوۋىيىنى ۋە ھەرە ۋە قىبلە بى
 كە لىمان ھەر لاي ذاتى خودا بى
 پا پۈرۈمان ھەرە (كعبە اللہ) بى
 لىمان ھەر لە لاي ذاتى خودايە
 قىبلە مان بەيتى (كعبە اللہ) يە
 پاش ئەمە خاكى بىكەن بەسەرە
 ئەۋا بېشىلن لە سەرۈ ھەرە
 ھىچ مانىع نىە لە كىلى قەبران
 سى لە بۇ پىاۋۈ دوو لە بۇ ژنان
 ئەگەر ئەو عەرزە لە ئاۋەزىيە
 تابووت بۇ مردوو گەلى بەجىيە
 ئەنا ھەر كفن بەشىكە ۋافى
 (حسبنا اللہ ونعم الكافى)
 دوو كەس لە قەبرى ئەگەر مەھرەم بن
 كارى مەكروۋمە گوتى بگرن لە من
 كە نامەھرەم بن (قطعاً) ھەرەمە
 خىلافى دىنى پاكى ئىسلامە
 قەبرى كۆن ئەگەر مردوو رزائى
 بۇ مردوو تازە ئەبى پەۋا بى

دفن له شه وا غهیره مه کرووهه
 لای مه بدی زانا کاری مه شبووهه
 بهقه دهر بستنی قه بری موسولمان
 بهرز ته کریتته وه له بهر نه زهرمان
 بهلام وا باشه که (مسطح) بی
 نهک (مسنم) بی له لات (اصح) بی
 (مسنم) واته ناوه پراست بهرزه
 ته م لار ته ولا که ی ریکی پرووی عهرزه
 پاش دفنی مردوو به یاسای ته دهب
 ته لقینی بکه ن پوخته و موره تته ب
 مه لا به زه و پرووی مردوو دانیشی
 دل پاک کاته وه له هه موو ئیشی
 خه لکیش راوه ستن هه موو گوی بکرن
 بیر بکه نه وه ته وانیش ته مرن
 بلی : ته ی برای دین و ئایینم
 ته ی خوشکی خاوه ن حه یاو ته مکینم
 توی وا جبگه ت گرت له ته ختی قه برا
 دوور که وتیتته وه له خزم و برا
 فه راعوش مه که عه مدو په یمانت
 یاسای ئیسلامی و دین و ئیمانت
 دوو فریشنه دین له بو پرسیار
 له دین له ره هبار له په روه ردگار

به زمانى پاك بلى بهرانه
 خودام (الله) به خودای جیهانه
 (محمد) خاوهن ئایاتی قورئان
 پیغهمبه زمانه بو ئاخیر زه مان
 هه رچی فهرمووه وهرم گرتووه
 دلم ئهوانه ی ون نه کردووه
 مردوو له تهلقین به حهق تی ئه گا
 رۆحی له مانای ئاگایه ئاگا
 مردوو ئاگایه و زیندوو نوستوووه
 دونیا دهروازه ی دلی بهستوووه
 ماوه ی ما بهینی دونیا و قیامت
 ناوی بهرزه خه به یاسای لوغهت
 رۆح واله کارا جیسمی بهرزه خه
 چ بو بهههشتی چ بو دوزه خه
 جیسمی بهرزه خه وهك جیسمی جبریل
 له وکاتا ئه هات بو وهحی و ته نزیل
 قه بریشی باخیکه له باخی بهههشت
 یاخوت دۆزه خه بو مهردی بهرگهشت
 تیفکرن مه عنای فهرمووده ی رهه بهر
 له دوعای (تثبیت) بین باخه بهر
 (ان الانسان یسئل) راسه
 ریگای ئینسانیه حهقیقهت ناسه
 که بهجی یان هیشت هه ندی له خزمان
 راوهستن لهویا رۆبعی له زه مان

ئەبىي بە چارى وە حشە تى پۇھى
 ئەبىي بە ما يەى دەرک و فتو وھى
 ئەمە سوننەتە بە ياساى ئىسلام
 پۇج بەم مانەوہ ئەگآ بە مەرەم
 ئەمجار ئەزکەسەيش بر و اتەوہ مال
 بیدەنە دەستى خودای (ذى الجلال)
 لە قەبرستانا عەرز دامەگرن
 کارى حەرەمە خووی پینوہ مەگرن
 پیویستى نى یە یە بینای مردوو
 مەیکەن بە خانووی پاشای رابوردوو
 ئەوہن پیویستە شوینى مەعلووم بى
 شەخسى گەرە بى و طفلى مەعصووم بى
 بەلى داری تەر پروینن لەوى
 یا گولنى بۆن خوش ئەگەر پى کەوى
 گیاو داری تەر لەویا بمینن
 بە زیکری خوا رەحمەت ئەنوینن
 ئەمە فەرموودەى زاتى حەزرەتە
 بۆ خواوہن ئیمان ما یەى عیبرەتە
 باوەرتان ببى کە رەحمى خودا
 لەسەر خیراتە ئە پۇژو شەودا
 نانى دامووی بەرگی ھەتیوی
 ئەک صەرفى پارە ئەدۆل و شیوی

لای که می قهبر چالیکی وایه نه یه لیت بوئی مردوو که بیته دیره ووه
 مه نعی دپونده بکا له ووه که مردوو که دهر کیشیتته دیره ووه • سوتته ته قهبر
 نه ووه دپونده په سا بی به ناسانی جیگه ی مردوو که ی تیا بیتته ووه ، ووه نه ووده
 قوولی بیی که ئینسانیکی نه کورت و نه دریز له ناویا پراوستی ههردوو
 دهستی هه لپری نه ووه بگاته لیواره که ی ، جا نه گهر نه ووه زهوی یه پوق بوو
 وایا که قهبره که ی (نه لجه د) بی ، واته لادر بی ، یانی له لای قهدی
 قهبره که ووه زهوی یه که به قهد لهشی مردوو که هه لپدرن و مردوو که ی
 تی خن •

نه گهر زهوی یه که ی نه رم بی ، ههر له ناو چاله که دا گور پیخه ی بو
 دوروست بکه ن ، نه و جار مردوو که که لای پی قهبره که دایه ، نه نه رمی
 له لای سه ری ووه نه هیری بو ناو قهبره که • سوتته تیشه نه ووه که سانه
 که نه تیشه نه که ن ، نه وانه بن که نویره که یان له سه ر کردوه ، ووه ههر
 نه ووه که سانه جلی بین بیده ن به سه ر قهبره که دا تا
 مردوو که که له جیگه ی خویا دانه مه زریئن ، به لئی بو ژنی که
 شووی هه بی شووه که ی له هه موو که س چاتزه بو داهیشنتی بو ناو
 قهبره که ی ، جا نه گهر قهبره که ی لادر بوو له سه ر لای پرانست
 پای بکیشن و پالی بده ن به و په پری قهبره که ووه پرووی له قنبله که نه و
 پشته که ی به خشت یابه به رد بگرن • نه گهر به ته خته داریش بی ههر باشه •
 جا قهبره که ی به سه را پر بکه نه ووه سوتته ته خشتی بخه نه ژیر سهری
 مردوو که ووه پرووی له قنبله بی • سوتته ته بو نه ووه که له قهراغی
 قهبره که دایه سی مشت خۆل له خۆلی گۆره که هه لپگری به سه ر یه که میانا
 (منها خلقناکم) و به سه ر دووه میانا (و منها نعیدکم) و به سه ر سیه میانا
 (و منها نخرجکم تارة أخرى) بخویتی و له پاشان نه و مشتته خۆلانه یه که به که

بکاته خواریوه بۆلای سهری مردووه که • ههروها سونته ته یه کئی مشتیی
 خاک هه لیکری و جهوت جار (انا انزلنا) ی به سهرا بخوینیی تا ئاخیری
 سوورده ته که ، نه مجا نه و خو له بکا به سهرا کفنه که یا • جا پانی نه مه خول
 بکریته قهبره که وه تا پر بیته وه ، سونته ته قهبره که به قهدهر بسستی
 بهرز بکریته وه به لام به رزی یه که ی و اباشه له سهرو خواریوه رینک بیی ،
 نه ک له خواریوه تهخت بی و له سهرو وه باریک بیی • سونته ته یه کئی
 له وانه که مردووه که نه خه نه ناو قهبره که وه بلئی (بسم الله ومن الله وعلی
 مله رسول الله) ، ههروها سونته ته هیچ فدرش له ژیر مردووه که دا
 پانه خه • که راهه تی هه یه مردو له تابو و تا بخه نه قهبره وه مه ر خاکه که ی
 مدارو پروو خه ک بیی • سونته ته سهری قهبره که ئاو پشین بکری و
 بیکوته وه و جهوت بهردی بچووک به پیز له سهرا قهبره که دابنرین و له لای
 سهریه وه کیلیسکی بۆ داکوتن ، نه گهر بهردیکیش له لای بی یه وه ،
 بهردیکیش له ناوه راستی قهبری پیاو دا هه بی باشته بۆ شهردی قهبری
 پیاو له قهبری زن جیا بکریته وه ، به لکو ئیحسانه • هه ندی له زانایانی
 شهردع نه لاین نه مه یش به قیاس له سهرا بهرد دانانی جهزده ته (ص) له لای
 سهری مردووه که وه که له پاش دفنی عوسمانی کوپی مه طعوون بهردیکی
 هتاو له سهرا حاستی سهری عوسمان له سهرا قهبره که ی دای مه زراندر
 فهرمووی بهم بهرده قهبری عوسمان دیاری نه کهم بۆ نه وه کاتی هاتم بۆ
 زیاره تی لیم ون نه بیی • سونته ته پاش دایوشینی قهبره که ئیمام ته لقینی
 مردووه که بکا ، بهم جوړه له بهردو پروو یه وه دانیشی پشت له قیله بکاو ،
 خه لکه که یش پراوه ستن و بلئی (یا عبد الله ابن امه الله اذکر
 العهد الذي خرجت علیه من الدنيا ، وهو شهادة ان لا
 اله الا الله وحده لا شریک له و ان محمداً رسول الله ،
 و ان الجنة حق ، و ان النار حق ، و ان البعث حق ،

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا، وَأَنَّ اللَّهَ يَسْمَعُ مَنْ فِي الْقُبُورِ،
وَأَنَّكَ رَضِيتَ بِاللَّهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا وَبِمُحَمَّدٍ (ص)
نَبِيًّا وَرَسُولًا، وَبِالْقُرْآنِ أَمَامًا وَبِالْكَعْبَةِ قِبْلَةً وَبِالْمُؤْمِنِينَ
أَخْوَانًا. رَبِّيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ
الْعَرْشِ الْعَظِيمِ) سوتنه ته ئه مه سێ جار دوو باره بکریته وه سوتنه ته
له پاش ته لقینه که هه موو خه لکه که دوای (تییست) بکه ن بو مردوو که ،
واته دوای ئه وه که خوای ته عالا زمانی ئه و مردوو دابه زرینی
به جوړی که وه لای فریشته کان بداته وه سوتنه ته ئه م کومه له که دوای که
ئه خوینن چهند ده قیقه له سهر قه بره که پراوهستن .

وه ئه گهر هه موویان پرانه وستان یه کێ له خزم و برایانی کابرا
پراوهستی بو ئه وه که ئه و مردوو له وه حشه تی قه بر ده رچی . سوتنه ته
ئو پرخانه ی هه ر خیزانی که یکه وه بی . دروست نی یه له پاش دفن قه بر
هه لدریته وه مه گهر مالی که سیکێ تی که و بی ، هه روا دروست نی یه
هه لی بده نه وه مردوو که بگوێزنه وه مه گهر له بهر ناچاری یه که وه کو
ئه وه ئه و ئه رزه ی تیدا نێزاروه ئه رزی یه کیکێ تربی و داگیر کرابی
بو قه بر ، یا مردوو که به نه شو راوی خرابیته قه برده وه ، وه هیشتا له شی
تیک نه چووبی ، ئه گینا دروست نی یه ددری بی ئه گهر چی نه ی ششورابی
به لام ئه گهر مردوو که پرووی له قیله نه کرابی ، ئه وه ییو یسته
ئو قه بره هه لدریته وه پرووی مردوو که له قیله بکری وه دروست نی یه
مردوو له پیش دفن کردنیشا له و شوینشی تیا مردوو بگوێزدریته وه بو
شوینکی تر، مه گهر به دوو مه رج یه که م ترسی گوپانی بونی مردوو که ت
نه بی ، دوو هه م بۆلای قه برستانی باوک دایک و خزم و برای خو ی بری ،
وه یا بو قه برستانی یه کێ له پیاو چاکان که به ته قواو خوا به رستی به نالوبانگ
بووبی ، یا خود ئه و مردوو تریک بی له مه که وه یا مه دینه یا (مسجد

(الفصلی) زاداها الله شرفا •

دروست نی په دوو مردوو بخرینه قه بریکه وه مه کهر له بهر ناچاری ،
لهم حاله ته دا کامیان کوره تره ټه خرینه پشه وه •• بهلی دوو کس که
مه حرم بن به یسه وه کو باوک و کوپ یا دوو برا یا ژنو میرد ټه وه
دروسته له قه بریکدا دفن بکړین به لام مه کروو وه • ناشتی مردوو له
پورستانی شتی دا باشره له دفنی له شوینی تایبه تی وه کو خانووی ناو
ناو دانی ، •• چونکه له کورستانی کشتیدا مردووی صالح زوره وه
پریواریش فاتحه یان بو ټه خوین وه یاسای ئیسلامیش له سر ټه وه هانو وه
بو ئیمه • بهلی ټه کهر سوودیکی شهرعی بیی له وه دا که به تایبه تی دفن
بکړی ټه وه باشه ، وه کو ټه وه کورنیکي بیی بی یه ویی قورئان له سر
قه بره که ی بخوینی وه له خانوودا بو بکړی • دروست نی په ینای قه بر چ
له ناو قه بره که وه و چ له ددره وه مادام له قه برستانی کشتی دا بی ، چونکه
ټه بی به هو ی دا کرتی عه رزی مه وقوفه ی قه برستانه که و ټه ویشه جهرامه ،
به لام ینای قه بر له مولکی خاوه نه که یا ټه وه ټه کهر له بهر ناچاری بی (مثلا)
بو ده فی ناو یا دوژمن یا درونده یا شتیکی تر ټه وه دروسته ، به لکو له
هندی (ماده) دا واجیه ټه کهر ناچاری نه بو ټه وه مه کروو وه •

به لی هندی له فوقه ها فزموویانه له گورستانی کشتی
دروسته ؛ چونکه وه قفی عه رزه که بو قه بر ، مه عنای ټه وه یه هه رچی
بو قه بر پیویست بی ټه کړی بو پاراستی مردوو له درنده وه له پروو خان
قه بره که و له هه لدانه وه ی خه لکی بو ټه وقه بره له کاتی (اشتباه) دا • ئیسته
ټه گهر ټه وقه بره له ناو وه وه له ددره وه قایم نه کړی زور نابا که ټه وقه بره
ناواری نامینی ، به لکو خه لکی به ناخه ق ټه وقه بره ویران ټه کدنو
مردوویه کی تازمی تی ټه خه ن ••• (فقط) لهم صووره تیشا
دروست بوونه که (مقیده) به ټه ندازه ی پیویسته وه ، دروسته بو کس و

گاری مردوو یا دوستو برادرانی پوځساری مردوو که ماچ بکهن •
سوننه ته خه بهردان به موسولمانان تال له مردنی کابرا ئا آښه ووه و ناماده
تشیعی جه نازهی و په وانه کردنی بو سه رقه بران بین •

به لام بانگه واز کردن و تاریف کردنی مردوو که حرامه • دروسته
گریان له سهر مردوو به نه دهب چ له پیش گیان دهرچوونی وه چ له پاش
گیان دهرچوونی ••• به و مەرجه له گهل هاوارو له سنگ دان و قورپتوانا
نه بی ، یه خه دادپین و موبرپین و بهرگی پش له بهر کردن و گوپینی
به راک و پوځاکی عاده تی هه موو نه مانه حرامن ، هه روا دریژدان به
ماهم زیاد له سی پوژ حرامه ، هه روا تازه کردنه و می ماتم له جه زنی
یه که می پاش مردنی کابرا یا له پاش تیپه ربوونی سالتک به سهریا ، هه موو
نهم یاسایانه حرامن و له لایه نی یاسای زه مانی جاهیلی یه ووه ، وه له لایه ن
کفره کانه ووه ها تو ووه بو نیمه ماوه ته ووه ••

سوننه ته له بو گه لی دراوسی
نه ووهی ئایینی ئیسلام نه ناسی
نان دورست بکا بو نه هلی مردوو
ئیلحاحیش بکا بیخون زوو به زوو
لای مالی مردوو خواردنی طه عام
بی ده لیلی دین حرامه حرام
ده لیل سیانه یه که م وه صییه
بو خواردنه نی گه نی ته عزیه
به عیباره تی دوور بی له تاوان
نهک بو ژنانی گورانی و گریان
نهمه ی فهرمووه (شېخ ابن حجر)
له جه نائیزدا (تحفه) ی موخته بهر

دوو ههم ته مه يه له سهر ده سته وام
 ته هلي ته و شو پنه دروست كه ن طه عام
 برياري بدن به فيكري خويان
 نان و چيست بدن به كه لي ميوان
 جا ههر كه سي مرد له خه لكی ته و دي
 ناني ته عزيه وهما بيته جي^(۱)
 سيهم ته مه يه كه ته و كه سانه
 ته عزيه ته كه ن له و برايانه
 له پيش خويانا ماده بنيرن
 به خاوه ن كاري مردوي بسيپرن
 تا ته مان ته پون نانيان بو ته كه ن
 به شي ته وان و خه لكی نر ته دن
 ته كه ر نا چ بكه ين له ئينساني دوور
 دي بو ته عزيه ناچارو زهروور
 تابه تي وه كو خزم و براكان
 يادوستي راستي بو مردووه كان
 ناچارين له بو ناني ته مانه
 زه حمت بکينبين به پتي زه مانه

ته عزيه و دانيشتن له بو ته عزيه

ته عزيه كردن له كه ن مردو
 سوننه تي دينه به بي يه ك و دوو

(۱) باسي (جناز) له كتابي (الانوار) •

ياسای ئيسلامه و سوننه تي دينه
مايهی دلخوشي برای ئايينه
به لام دانستن له بۆ ته عزییه
نه بوه له عهسری (خیر البریه)

هه رچه ند مه شهووره که ذاتی په هبه ر
دانشت له مزگهوت پاش مهرگی جه عفه ر
یاران ته عزییه ذاتی ئه ویان کرد
ئه مه ئایته باش تی فکره ورد

که دونیا گۆرا به مايه و غایه
ئیمامی (مالک) فه رمووی په وایه
هه روا په وای دا ئیمامی ئه عزم
دانستن له بۆ ته عزییه و ماته م
چ له ناو مالا یاخۆ له مزگهوت
یا جیی ته عزییه هه رچۆنی ریکهوت
(واقعا) مردوو عه لاقه داره

به ئه وهی خزم و براو غه مخواره
گه لی زه حمه ته ئه وه دامه زری
که کهس نه پرسی له و که مه ئه مرئ
عه لاقه ی دۆستی ئه برئ له ناوا
په نجی چه ند ساله ئه درئ به ئاوا
به لام بفامن به یاسای شه رعی
ته عزییه بکه ن له ئه صل و فه رعی

بەم ھاتوچووہ دلیان خوش ئەبێ
ئیشی مەرگی باب فەرماوش ئەبێ

قورئان خویندن لە تەغزیەدا

لە تەغزی یەدا خویندنی قورئان
گەلی بەسوودە بۆ موسوڵمانان
یە کەم ئەو خەلقە لە گەورەو منداڵ
دوور ئەگەونەوێ لە واتەیی بەتال
دوو بە بیستنی ئایاتی قورئان
پەحمەت دیتە خوار بۆ ھەموو ئەوان
سیھەم بەنیازی ئەوابی مردوو
خیری بۆ ئەروا بە بێ یە کۆ دوو
بەپێی ئەو (نصہ) وا لە بەرچاوا
بۆ (ابن حجر) ماوە لەناوا
خۆ (ابن حجر) جیی باوەر ئەبێ
کۆمەلی ئیمە مەعلووم گەر ئەبێ
ئەنجا (قراءات) لە گەل (اھدا) دا
قورئان خویندە لە گەل دوو عادا
ھیچ کەسی نائی کە قورئان خویندن
بێ خیرە کاتی (تلاوہ) کردن
خویندی بۆ مردوو ئەوابە کە ی خۆی
لەسەر شەراکت (اھدا) ئەکا بۆی

که (اهدا) ی بکه ی له گهل دوعادا
 مه قبروله به حق له باره کادا
 زیاد له مانه ههر کاری هه بی
 که نه هیی (شارع) له و کاره نه بی
 نه وه (اباحه) نه بی به حوکمی
 نه مه تابیته به شیوه ی حه تمی
 ئیتر ههر که سی نه م پریکا بکری
 رینی په حمله تی حق له سهر حوی نه کری
باسی پرسه و قوربان خویندنو

نان خواردنی پرسه

سونته ته بو دراوسینی مالی مردوو ، نان بو مالی مردوو که
 دروست بکه ن له و شه وو پوژده دا که مردوو که یان نه مری و هه و لیشیان
 له گهل بدن بو نه وه بیخون ، . به لام حه رame نان دروست کردن بو
 نه و که سانه ی که به مردوو که دا نه خوینن و که س و کاری نه گریستن .
 سونته ته پرسه و دل خوشی دانه وه ی که س و کاری مردوو که که سینکیان
 مردوو موسولمان بی یا کفری (ذمی) ، و سونته ته پویشتن بو سهر
 قه بران له گهل جه نازه ی گاور یا جووله که به مه رجی خواهن مردوو که
 موسولمان بی یا کفری (ذمی) یانی کفری ناو وولاتی ئیسلام ، هه روا
 بو نه و کفرانه یش که مامه له و تیکه لی شهرعی له گهلانا هه یه . حه رame
 که ساتیک که خواهنی مردوو که ن خواردنه منی دروست بکه ن بو خه لک ،
 به تایبه تی نه گهر یه کئی له میراث به ره کان نا (بالغ) بی و ه یا خود (سفیه) و
 بی ماریفته تی .

مه گهر کابرای مردوو کاتی خوی و ه صیه تی کرد بی که نه ندازه یه ک

له مالی صهرف بکری بۆ خواردمه نی نهوانه ی دین بۆ پرسه .
بهومهرجه ووصیه ته که ی نهوانه نه گریته وه که دین هه ئه خوینن به
مردوه که دا .

پینگایه کی تر هه یه بۆ خواردمه نی پرسه که ر نهویش نهو دیه
نهوانه ی نه پۆن بۆ پرسه ، بهقهدهر خواردمه نی خویان یان زیاتر پاره
یاخۆ خواردمه نی ، وه کو حه یوان و برنج و روون و شه کرو چای بنیرن بۆ
نه و ماله له پیش چوونی خویانا به نیازی نه وه که خویان له وه بخوون و
پاشماوه که ی بۆ نه و ماله بی . به پاستی نه م شیوه یه که لیک مونسبه بۆ نه وه ی
نیسان گیرۆده ی خواردنی حه رام نه بی ، به تایبه تی مالی هه تیو .

دریژه ی نه م باسه نه مه یه ، نه مرۆ که ترومییل هه یه و هاتوچۆ ئاسانه ،
نه و که سانه ی نه که نه وه مالی خویان پئویسته بکه پینه وه بۆ نه و شوینی
خویانه شار بی یا لادی ، به لام بۆ نهوانه ی که شوینه که یان پیکه ی
ترومییلی له سه ر نی یه و میان دووره فریانا که ون بکه پینه وه ، پئویسته چاری
خواردنیان بکری به و شیوه یه ، یا به ووصیه تی کابرای مردوو ، وه یاخود
به هوی نه و ماله وه که پرسه که ره کان په وانه ی نه که ن بۆ مالی مردوو که ،
وه یا به دهسته وام له ناو خه لکی نه و شوینه دا که بهقهدهر حال نان بدن
بهوانه که دین بۆ پرسه ی هه ر مالیک مردوو یان لی بمری .

باشتر له ناو نه م صووره تانه دا نهو دیه که پرسه که ره کان له پیش
خویانه وه شت بنیرن . پئویسته بزاین که ته عزی یه کردن سوتنه ته و
نیحسانه ، به لام دانیشستی ته هلی مردوو که به بۆ
یشوازی و به خیراتی نهوانه دین بۆ پرسه سوتنه تی یه .
به لێ پریوایه تی هه یه که له پاش شهید بوونی جه عفه ری ئامۆزای

حەزرەت (ص) لە غەزادا لە گەڵ زەیدی کوپی (حارثە) دا تەشریفی لە
 نزگەوتادا نیشست و خەلکی ئەهاتن تەغزیەیان لێ ئەکرد • لەپاستیدا کە لە
 زەمەنی حەزرەتا پۆ تەغزییە دانە ئەنیشتن مەعزوور بوون ، چونکە
 ئەرکی بلاوکردنەودی ئایینی ئیسلام و غەزا لە ئارادا بوو ، ئەمرۆ ئەو
 نییە ، مادام ئەصالی تەغزییە سووتە تە ئیمامی (مالک) و ئیمامی (ابو
 حنیفە) پەروایانداوە کە خاوەن مردوووە کە لە شوێنیکدا دابنیشتی و خەلکی
 تەغزییە لێ بکەن تاسی پۆژ ، ئەمە دروستە •

تەغزیە بیدعەت نییە

مەکەو نە شوێنی واتە بێ قیمەت
 کەوا تەغزییە دوورە لە سوونەت
 یانئ بیدعەتەو دوورە لە ئیحسان
 واتە نەقامەو شەریعەت نەزان
 ئەو (محدثاتە) خاوەن (رسالة)
 فەرمووی (بدعة) و (بدعة) ضەلالە
 کارێکی وایە خارج بێ لە دین
 یانئ (نصوص) ی قورئانی (مبین)
 هەرە (نصوص) ی حەدیشی شەریف
 کە ئەبن بەجی ئەباتی تەکلێف
 مەنطوق و مەفهووم لە پرووی (عبارة)
 ئەمجا (اقتضا) و ئیماو (اشارة)
 اقتضاء النص ، دلالة النص
 ئەمحارە بەشی اشاره النص

ترسی مه لوولیم نه بوا لیته وه
 میثال له یۆ ته مانیتته وه
 ههروا خارج بی له جیگهی (اجماع)
 یانی (اتفاق) بی شوبهه و نیزاع
 خارج له قیاس له گهل (استدلال)
 یۆ (مجتهد) ی به عیلم و کهمال
 (مجتهد) له لای په هبه ری پر نوور
 (مصیب) و (مخطیء) مه ئجوورن مه ئجوور
 لای مه ردی زانا (مجتهد) به رزه
 چرای رووناکی تهختی سه ر عه رزه
 (خواص) و (عوام) پزیزیان لی ته گرن
 فه رمانی ته وان به دل وه رته گرن
 ته گهر (مجتهد) نه بی له کارا
 کاکه پییم بنی چیت و له بارا
 موجته هیده کان له لای زانیاران
 په حمه تیان هیئا یۆ رۆزگاران
 ته گهر به مچۆره نه گهی به (عرفان)
 زۆر ماتل ته بی له (نص) ی قورئان
 جه معی ئایات و (نصوص) ی حدیث
 که و ته پاش فیه و تی حه زره تی په ئیس
 گه لی موشکیله ی چه رخی خوله فا
 به (اجتهد) یۆ لای خاوه ن صه فا

تەدوینی نەحوو صەرفی موبارەك
 لە چەرخى عەلى كەوتە تەدارەك
 (اجتهاد) كارى خاوەن كەمالە
 كەى جىگەى تانەى وردە منالە
 عەلاوەى ئەمە دەلىلىكى حەق
 قول الرّسول الاعلى الموفق :
 اقرؤا (يس) على موتاكم
 نص " معلوم " وقد أتاكم
 جائه گەر (موتى) بە حەقىقەتە
 قورئان بۆ مردوو خىرو پەحمەتە
 ئەگەر مەجازە و ئەو مەقصودە
 بۆ زىندووى موشرىف قورئان بەسوودە
 مادام بۆ زىندوو قورئان بەسوودە
 بۆ مردووى داماو زياتر مەقصودە

ئەم ياساو شىوئە كە ئىستاھەىە واتە لە شوئىكدا لە
 تەغزى يەخانەدا دائەنىشن و قورئان خوئىن قورئان ئەخوئىنى و يەكە يەكەو
 كۆمەل كۆمەل خەلك دىن بۆ پرسەو فاتىحە ئەخوئىن و پاش ماوە يەك
 دووبارە فاتىحە ئەخوئىن و ئەپۆن ، ئەم شىوئە يە هەرچەند زوو نەبوە بەلام
 شىوئە كى مناسب و حەلالەو خاوەن سوودە لە بابەتى دىنەو .

يەكەم بە هۆى قورئان خوئىندە كەوە خەلكى بى دەنگ ئەبن و لە
 واتەى پرۆپوچ دور ئەكەونەو . دووھەم هەموويان خىرى گوى
 گرتيان لەو قورئانە دەست ئەكەوى . سێھەم ئەوكەسانە كە لە مەعناى

پورتا به که حالی نه بن هندی دهرزی ئاموژگاری وهر نه گرن .

چوارهم نهو قورئان خوینه مادام نی یه تی نهوهی بیی که مردوو به که
له نهوایا شهریک بیی و له نهنجاما دوعای بۆ بکا ، نهوه نهو مردوو بهو
ئاوابه نهگا . له مهزهه بی شافعی دا زانای وه کو (ابن حجر) و ، له
مهزهه بی حنه فیدا زانای وه کو (ابن العابدین) و ، ئیمامی نهحمه د خوی
نهوهرموون نهوایی قورئان خویندن وه کو بۆ قورئان خوینه که ههیه ،
ئه گات بهو که سهیش قورئانه کهی بۆ نهخوینری . لهم جوهره باسانه نه گهر
نسی (مخالف) بیی نهوه ئیعتیار به قسه کهی ناکری ؛ چونکه ده لیلی
(مقابل) بههیزتره . ئهم جوهره نهوایه به فضل و رحمة تی خودا نهگا به
موسولمانان . زیاد له مانه نهو که سه قورئانه که نهخوینتی خوی به (نص) ی
فهرمووده ی حه زرت (ص) له سه ره هه موو وشه یه ک (۱۰) ده حه سه ناتی
پی نهگا نه مه لای موسولمانان دیاره و جیگه ی ئینکار نی یه و ، کابرای
قورئان خوین که نهوایه کهی په وانه کرد بۆ مردوو که و ، دوعای کردو
وتی : خواجه وینه ی خیری ئهم خویندن من په وانه بکه بۆ فلانه کس
نهوه به بیی شوبهه نهو خیره ی پیی نهگا . چونکه له قورئان دا خوا
دوعا کردنی پیغه به ره کان بۆ موسولمانان به یان نهگا . وه تاریفی
نهوانه یشی کردوو که دوعا نه کهن بۆ موسولمانانی پابووردووی خویان .
خوایش فهرمویه تی : (ادعونی استجب) ئیتر نهو که سه که پێگه لهم
خیره نه گری ، نهوه پێگه ی په حمهت له خوی نه گری ، چونکه له سه ره
نهو بیروباوه ری خویه خوی بی بهش نه بیی لهو خیر و نهوایه .

زیاد له مه حه زرت (ص) فهرموویه تی (سوورته تی یاسین بخوین
به سه ره مردوو کانتانا) نه گهر مه بهس له مردوو نهوانه بیی که مردوون ،
نهوا ده رکوت بهم فهرمووده یه که خویندن یاسین قازانجی ههیه بۆ
مردوو کان . نه گار مه به سیش له مردوو نهو که سانهن کهوا له گیانه لادان

ژن دەر نه کهوئ پره ننگ و پوخساری
 پیاویش دەس نه کا به ناهه مواری
 له سه ر قه برانا به دلیکی پاک
 پراوه ستن به ره و قیبله ی شه ره فناک
 یانی پروو بکه ن له قه برو قیبله
 پشتی تی مه که ن وه ک پیاوی سوفله
 بلین . سه لامی خوای په روه ردگار
 له سه ر ئیوه بیته ئه ی ئه هلی مه زار
 ئیوه سابیق و ئیمه لاحیقین
 بو ره حمی خودا گشت موسته حه ققین
 ئه مجا به گویره ی زه مان و مه کان
 ده وری که نه وه ئایاتی قورئان
 له سه ر نی یه تی و صوولی ته واب
 بو رفحی هه موان بی حه ددو حیساب
 ئیحسانی ئه وه به گویره ی ئاثار
 ئه گا به هه موان له سه ر ئیعتیار
 هه روا سوننه ته زیاره تی پیاوان
 به شهرتی ئه ده ب ئه بی بو ژنان
 به لام با ژنان له گه ل مه حره م بن
 یا له گه ل ژنی بی قیره و ده م بن
 ژن ئه گه ر سه ریوش بدنه به سه ردا
 ئه گه ری نه وه له گه ل ته مه ردا

زیاره تی گۆپی باوک و دایکی خۆت
 شه رعی پیغه مبه ر پیتگی داوه بۆت
 زیاره تی خوشک و براو براده ر
 ره وایه له سه ر سوننه تی ره هبه ر
 چه زره ت نه پۆیشت به دل و به گیان
 له بۆ زیاره تی هاوشیری عوسمان
 کاتی عوسمانیان داپۆشی به خاک
 حازر بوو له وی سه رداری دل پاک
 ته شریفی پۆیشت به ردیکی دانا
 له سه ر قه بره که ی عوسمانی دانا
 فهرمووی نه م به رده نیشانه له بۆم
 تا لیم ون نه بی قه بری برای خۆم
 برای شیر ی بوو ، شیره برا بوو
 بۆ دلی چه زره ت وینه ی چرا بوو
 هه روا زیاره تی مامۆستایانت
 زیاره تی وه لی نیعمه ی زه مانت
 زیاره تی قه بری مورشیدی سه ربه رز
 چرای (ثریا) بۆ نه هلی سه رئه رز
 هه روا زیاره تی باقی نه ولیا
 ده لیلی ره حمه ت بۆ نه هلی دونیا
 نه مجا زیاره تی موجته هیده کان
 نه مجا سه حابی یا شه هیده کان
 جا زیاره تی قه بری نه نبیا
 له هه ر مه کان و شوینیکی دونیا

ئەمجا زيارەتى حەزرەتى پەسەوول
 پەھبەرى عالەم وەسىلەى وەسوول
 خۆزگە رى ئەكەوت لە ھەموو سالى
 لە ھەموو وەزەئى و بە ھەموو حالى
 زيارەتى پەوضەى بەرزى پىغەمبەر
 بە صفەى دەروون دەروونى ئەنەر
 ئەوئە نوورت ئەھىنايەو
 دلت بە ئەنوار ئەحەسايەو
 بە سەفەر برۆى چەن رۆژە رىگە
 ھەتا بگەيتە خاكى ئەو جىگە
 ئەو خاكە بۆ تۆ وەك كىمىايە
 چون خاكى بەرپى شای ئەنبىايە
 ئەمانە ھەموو بۆ ئىچە خەيرن
 باعشى صفەى سەووك و سەيرن
 مە عزت ئەكەم ئەى براى عزىن
 ئەى خاوەن عەقل و شوعوورو تەمىز
 كە (لا تشد الرحال) بۆ دل
 نەكەى بە دىك لەسەر پەرى گول
 ئەو فەرموودەى بۆ نوێژە كانە
 لە بۆ ھاوشانى مزگەوتە كانە
 (شد الرحال) ى رەوا نەداو
 بۆغەيرى سى جى لەرووى دونىاو
 مەككەى مەدىنە (مسجد الاقصى)
 مەورىدى ئەنوار ئىستاكەو ئەوسا

له (فتح الباری) ته فصیلی ئەمه
 بخوینەرهوه گەلێ موهممه
 ئەگەر نا (شد الرحال) پێویسته
 بۆ گەلێ مهقام بۆ دین مه بهسته
 چون (شد الرحال) بۆ عیلم و عیرفان
 یاخود بۆ جیهاد له گەل کافران
 یا بۆ تهداوی یا صیلهی ئەرحام
 یا بۆ تیجارهت به گوێرهی ئەییام
 یا بۆ موهممات له رۆزگارا
 بۆ دین پێویسته له ئیعتیبارا
 (شد الرحال) یش هه لاله بۆ تو
 یا فه رزه کاکه بزانه بۆ خو
 ئیتر هه دیشی بۆ مه وضوعی هات
 بوچی لای ئەدهی به شیوهی نه هات
 ره وضه ی ئەنبیای کیرامی ره هبه ر
 بارانی نووریان ئەباریته سه ر
 به تایبه ت ره وضه ی ره سوولی ئە کره م
 موحه ممه د (ختم المرسلین) به جه م
 رۆحیان تیراوه به نووری ره حمه ت
 پر ه له فه یزی خه یرو به ره که ت
 ره وضه ی ئەصحاب و شه وه دای جیهاد
 مه وریدی فه یزه لای (رب العباد)
 هه روه ها ره وضه ی ئەهلی ئیجتهد
 ئەمجار عوله مای ته ربیه ی عیباد

ږه وضه ی ته ولیای کیباری عالم
 ږه له ته نوار په قین موسه اللهم
 هه رکه س ته وانه زیارت بکا
 بو قازانجی نوور تیجاره ت ته کا
 ته وهی ده ماخی پر نه بی له زاخ
 به حق بو ن ته کا وه نه وشه و گولباخ
 قه ت به بی به هره نا که ریته وه
 به فیه یسی ته نوار ته حه سیته وه
 به تاییه ت په کی له ته هلی دل بی
 یاسای جه لپی نوور بو ته و حاصل بی
 چون قوتووی عه طری بو ته کریته وه
 به نه شته ی ته نوار ته که شیتته وه

تکاو نزا چو ن ته بی

به لام له م شوینه به دل هوشیار به
 له شهرعی ئیسلام باتش خه به ردار به
 خودا خالیقه له هه موو کارا
 په روه رده گاره له ږو زگار
 دل خوازت چی بی لای نه بی و وهلی
 له خوای بخوازه صه ریج و جهلی
 به لی ږه وایه به دل بیته دم
 بلپی ته ی خودای سه راسه ر عالم
 له بهر حورمه تی ته م زاته پا که
 لام ده له و شه ږه که خه ته ر نا که

يا ئه و نيعمه ته كه رهم بكه پيم
 ده رگاي ئه و خير ه بكه ره وه ليم
 ئه مه پيئي ئه لين به ره وي ته وه سسول
 به پايه و جاهي ئه نبيا و روسول
 هه روا به پايه و جاهي ئه وليا
 يا خود به جاهي گه ئي ئه تقيا
 هه روا به پايه وي كرده وه ي چاكت
 كاري كرابي به له شي پاكت
 (أصحاب الرقيم) (١) وان له ئه لكه هفا
 حديثه كه يان (حسيبي و كفي)
 ئه مه بار ئكه واريده به دين
 له سه ر فه رمو و ده ي خير المرسلين
 هه روا ره وايه براي خاتر جه م
 بليت يا ره سول ره هبه ري عالهم
 يا خود ئه ي وه ئي ئه ي مه ردي ئه كره م
 ئه ي خاوه ن ته قوا بي زيادو كه م
 دو عام بو بكه ن به به رزي هيممه ت
 بو ده فعي زه حمه ت يا جه لبي ره حمه ت
 پرگارم بكا له و دو ژمنانه
 يا له و ميخنه تي ئاخو زه مانه
 ئايه ي (أم حسب) (١) سوره ي (جاثيه)
 له بو ئيقناعي زانا كافي به

(١) أم حسب الذين اجترحوا السيئات أن نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا
 الصالحات ، سواء محياهم ومماتهم . ساء ما يحكمون . سورة
 الجاثية ، الآية ٢١ .

بۆ دوعا و نرا مایه ی ته و جیهن
 نه بی یا وه لی له ئه رزو فه له ک
 نابنی که متر بن له که لی مه له ک
 برۆ بۆ (له معقبات) (۱)
 ئه مان ریا تر به که راماتن
 دوعای وه جیهان که لی به جی یه
 ئینکاری ئه مه واته ی بی جی یه
 مه دون به بی دل مه پۆن به بی چاو
 ئیسانی بی چاو و له گوئی که ناو
 چاوی سه ر نه بوو ته که ویتته چال
 چاوی دل نه بوو ئه مری به بی حال
 نه که ی ئه م شو بهه پووی دلت بکری
 چۆن داوای دوعا له مردوو ئه کری
 له زیندوو داوای دوعایه بکه ی
 له روحی ئه یکه ی نه ک له له شه که ی
 پۆحیش ئه میننی له دوا ی مردن
 تۆیش ئه پۆیتته لای بۆ دوعا کردن
 طه له بی دوعایش سو ننه تی دینه
 ئه یکا ئه و که سه ی خاوه ن یه قینه
 باری تر هه یه یا بلیم پی تان
 تا ئه م مه وزوو غه ده ر که وی لی تان

(۱) له معقبات من بین یدی و من خلفه یحفظونه من امر الله • سورة

الرعد ، الآية ۱۳ •

ئەنبىا و پوسول ھەمو ۋەجىھەن
 كاتى موشكىلى بىتە بەرچاۋى
 بېرۇ بۆلايان قسەى پى ناۋى
 تۆۋاى لە ھىۋاى ھەللى موشكىلت
 خودايش ئاگايە لە دەردى دلت
 چوۋىتە بارەگاي ئەۋلىياى خودا
 كارت پۆ ئەكا خودا بە خودا
 چونكە ئەزانى تۆ پەنا بەرى
 دەرگاي دۆس ئەگرى كە بە رەبەرى
 لاي كوورەى ئاگر گەرم ئەبىتەۋە
 گەرما زۆرى سەند پىي ئەتوۋىتەۋە
 لەناۋ بەفرەدا سەرما دات ئەگرى
 لە دەكەس نۆيان ئەلەين وا ئەمرى
 موقتەضاي حالە پۆ بەفرو ئاگر
 سەردىر گەرمىيان (باطن) و (ظاهر)
 نالىي بە بەفر لەرزم لى بىنە
 يا ئاگر فەرموو بى بمسوۋىنە
 ئەۋلىا وىنەى دەرمانى دەردن
 ئەمە ئەزانن ئەۋانەى مەردن
 پۈھى ئەۋلىا پۈژى رۈۋناكە
 مايەى رۈۋناكى دەرۋونى پاكە
 ھەر باۋەرىكت بە خودا بىي
 مەقصوودت لە پۈجى بەجى ئەبى
 ئەۋكەسەى كە تۆ موشەۋەش ئەكا
 بە غەشى دلى دلت پەش ئەكا

خودا خالقہ بۆ جوزئی و کوللی
سہ بہ بیش بۆ کار مہ کشووفہ و جہلی
(و آتیناہ من کل شیء
سببا) نور بدون فیء
کہی مہ نعی دەرمان کرا لہ نہ خوش
کئی لہ خودای خوی ئہ بی فہراموش
صالحان بہ ندہن بہ ندہی دل زیندو
ناسالچ خہستہن بہ وینہی مردو
ئہم حہ قایقہ و ہر بگرن بہ دل
بہ دل پرووناکی ئہ گہن بہ مہ نزل
ئہ گہر تۆ بلی ئہم جورہ کارہ
دہ لیلی نی یہ لہم پروزگارہ
من ئہ لیم ہەرچی نہ ہیی تیا نہ بی
موباحہ ئہ گہر بۆ تۆ بیتہجی
قورئان ہاتہ خوار لہ بۆ (استنباط)
بۆ کاری عالہم لہ سہر (انضباط)
گہر « اجتہادو استدلال » نہ بی
بہس ئہم قورئانہ بۆ جوہہال ئہ بی
دہم قہ پان نی یہ ئہ حکامی ئیسلام
دہ لیل پیو بستہ لہ بۆ خاص و عام
بابیرینہوہ کلاشہی کہ لام
ئہ نجامی بینین بہ عہرزی سہ لام
سہ لام بۆ روحی پاکی پیغہ مہر
یانئی (محمد) سہرداری بہ شہر

بۆ ئه هلى به يتي بۆ ئالو ئه صخاب
 بۆ په يره واني تا رۆزى حيساب
 (نامى) په كيكه ئا له و كه سانه
 بۆ شه معى روى ئه و بوو به په روانه
 ئه گهر بسنووتى به شه معى روخسار
 يه قين ناسرووتى به شه راره ي نار
 له سهر (صراطا) بال ئه گريته وه
 هه تا له سهر حهوز ئه نيشيته وه
 جامى ئاو دىيى له (حوض المورود)
 زوو ئه يخواته وه و ئه گا به مه قصوود
 له پاش سه يرانى له پانايى ده شت
 به شادى ئه پروا بۆ باغى به هه شت

زياره تى قه بر

له سه رده تاي ئيسلاميه تدا حه زرعت (ص) مه نعى موسولمانانى كرد
 له زياره تى قه برى مردووان ، به لام پاش ماوه په ك فهرمووى : (كنت
 قد نهيتكم عن زيارة القبور ألا فزوروها فانها تذكركم الآخرة) پانى
 له مه ويش مه نعى ئيودم كردبوو له چوونه سهر قه بران ، به لام ئيبته ئه و
 مه نعم هه لگرت ، برۆن زياره تى قه بره كان بكنه چونكه ئه و زياره تى
 قيامه تان ئه خاته وه بير .

چوونه سهر قه بران چه ندجووى هه يه ، به كه م هه ربۆ بير كردنه وه يه
 له پاشه پرۆژ ، ئه مه به تىكرا بۆ هه موو موسولمانان ئه بى له ناسراوژ
 نه ناسراو . دوو هه م بۆ صيله ي په حمه ، ئه مه تايبه تى به بۆ باوك و دايك و

خزم و کس و کار • له حەدیشا هەیه ، هەر کەس هەموو جومعه یە ک
 زیاردەتی باوک و دایکی بکا ، ئەو وە کو حەجیکی کردبێ وایە ، سێهەم
 بۆ بەجێ هێنانی حەقی صدەقەت و دوستی یە ، ئەمەش بریتی یە لە زیاردەتی
 دوستان و برادەران بۆ ئەدای حەق و حوقوق ، چونکە دوای
 خەیریان بۆ ئەکا ، وە یا فاتحەیان بۆ ئەخوێنی • چوارەم : بۆ وەرگرتنی
 بەرە کەت و پیرۆزی یە ، ئەمەش چەند نەوعە : یە کەم وە کو زیاردەتی
 ئارامگای حەزرەتی پێغەمبەر سەلامی خۆی لێ بێ کە فەرموو یەتی :
 هەر کەس زیاردەتی من بکا ئەو شەفاعەتی بۆ ئەکەم ، هەر وا زیاردەتی
 ئارامگای باقی پێغەمبەرەکان سەلامی خۆیان لەسەر بێ یا خود زیاردەتی
 ئارامگای دوستانی خۆ و پیاوچاکان وە کو شاهی نەقشبەند یا غەزنی
 گەیلانی یا باقی ئەولیاکان خۆدیان لێ پازی بێ •

جا ئوسوولی زیاردەتی ئەوانە وایە یە کەم جار دەست نوێژ بگرێ •
 کاتی پوێشتە ئەو ئارامگایە بلیت (السَّلَامُ عَلَیْکُمْ دَارِ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَانَا اِنْ
 شَاءَ اللّٰهُ بِکُمْ لَاحِقُونَ) •

پاش ئەو سەلامە لە لای قەبری قەخری عەلەما لە خوا بپارێتەو وە کە پایە و
 مەقامی ئەو ذاتە بەرز بکاتەو وە جا بپارێتەو وە بۆ دەفعی موصیبت لە خۆی •
 یا بۆ جەلبی پەرەحمەت و ئەنجامی خێر بۆ خۆی ، چونکە ئارامگای ئەم
 جوۆرە کەسانە ، جیگە ی بەرە کەت و پیرۆزی یە ، وە کو چۆن یە کێ
 رابوو وێ بێ باغچە یە کدا بۆنی گۆل ئەدا لە دەماخی ، وە ها لە مەقامی
 ئەوانە یشتا ، پەرەحمەتی خوا ئەگات بە دلی • وە ئەگەر هەر چەند لە ئایاتی
 قورئان بخوێنی بە نیازی ئەو کە ئەوابە کە ی بگات بەو زاتانە و ،
 لە ئەنجامیشتا دۆعیان بۆ بکا ، ئەو ئەوان ئیستیفادە ی لێ ئەکەن لە سەر
 فەرموودە ی گەلی لە عەلەکان ، یانی لە حەقیقە تا ئەم گەیشتنی ئەوابە
 جیگە ی خێلافە ، بەلام بیر ی بەهێزو فیکری بەرز ی زاتایان لە سەر ئەو یە

له : نهو تهوابه يان پي ته کات ، خاوه نې ته م بيره ته ليکن له زانا کاسي مه زه به بي شافيعي و حه نه في و مالکي و حه نه لي . . . تيمه باوه پرمان هه يه و خودايش دهر کاي که ردمي زور کوشاده .

ته ساسي ته م باوه پرد ته وديه : که به کوپړدي فدرمو وده ي حه زره ت (ص) قورئان خوئندن ته وابي زورده وه له سهر هدر حه رفي ده ته واپ هه يه و دو عا کردن بو مردوو يا زيندوو سو و د به خشه به (نص) ي تايدت ، جا تيمه قورئانه که ته خوئين و (اهدا) ي ميسلي ته وابه که ي ته که ين و دو عايشيان بو ته که ين ، تير چاومان له وانه ي (مخالف) دوه ني يه ، که به بي ده ليل بو خويان قسه ته که ن ، به لام زياردت کردني ژنان بو سهر قهبران به و مەرجه دوروسته يا مەحرەميان له گەلا پي ، يا خود له گەل دور سني ژني وادا بيت که شهرميان لي بکري و خويان دهر نه خه تا نامه حرەم ته ماشايان بکاو ، بو گريان و هه ل خوئندنيش به مردوو کانا نه پرؤن . ته مه يه کيکه له نادابي زياردتي قهبران هيوم وايه رەفتاري پي بکه ن ، ن شاء الله ته بي به هو ي جه زاي خير بو خوئتان و تاوان پوشي ، يان به رز کردنه و مي پايه ي ته وان له لاي خواي ته عالا . .

وصلی الله علی سيدنا محمد واله وصحبه واتباعه باحسان الی يوم الدين و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمين .

ته و او بوو نووسيني ته م کتيه پيروزه له لايه ن موختاجي رەحمي خواي (ارحم الراحمين) عبدالکريم محمد موده پيسي مه دره سه ي حه زره تي شيخ عبدالقادري گيلاني يه وه له شاري به غدا له سالي ۱۴۰۵ ي کوچي و ۱۹۸۴ ي زايي .

ناواخن

٤	تەلئى پئويستە ئىنسان ھوشيار بئى لە مردن
٥	زىكرى خواو وەصىيەت
٦	وەصىيەت
٧	ياساي ئىنسانئى نەخوش بگەوئى
٨	سەردانى نەخوش
١٠	ياساي پاش گيان دەرجوونى مردوو
١٧	شۆردنى مردوو
٢٧	كفن بۆ مردوو پئويستە
٢٩	باسى كفى مردوو
٣١	نوئىرى مردوو
٣٣	شەرتى نوئىرى جەنازە
٣٤	ئەركانى نوئىرى جەنازە
٤٠	شەھىد ناشۆروئى
٥٦	تەغزىو دانىشتن لەبۆ تەغزىە
٥٨	قورئان خوئىندن لە تەغزىەدا
٥٩	باسى پرسەو قورئان خوئىندن و نان خواردنى پرسە
٦١	تەغزىە بىدعەت نىيە
٦٥	زىارەتى قەبر .. چوونە سەرقەبران
٧٠	تكاو نزا چۆن ئەبئى
٧٥	زىارەتى قەبر

رقم الايداع ١١٥١ في المكتبة الوطنية ببغداد لسنة ١٩٨٦

پاستکردنه‌وه

تکایه بهر له خویندنه‌وه نه‌م دوو هه‌له‌یه پاست بکهنه‌وه یه که‌م :
له لاپه‌ره (۳۰) دا دپړی (۱۲) هه‌م زیاده‌یه لای بهرن و له‌یاش دپړی
(۱۳) هه‌م نه‌م دپړه دابتن :
• پنی‌ته‌لین (خمار) • به‌لام بو‌پیاو هه‌رچه‌ند مانعیش نه‌بی له
زیادکردنی • •

دوو هه‌میش : له لاپه‌ره (۷۳) دا دپړی یه که‌م بگوئز نه‌وه بو سه‌ره‌تای
لاپه‌ره‌ی (۷۲) و بیکهن به دپړی یه که‌می نه‌و لاپه‌ره‌به •

